

ДЕПАРТАМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, КУЛЬТУРИ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ
ТА РЕЛІГІЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

ЗОЛОТІ КОРАБЛІ ВАСИЛЯ ГОРБАТЮКА

*Бібліографічний покажчик до
65-річчя від дня народження*

Хмельницький
2020

Презентація книги “Кринична вода” у Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей імені Т.Г.Шевченка.

Літератори Поділля.

ДЕПАРТАМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, КУЛЬТУРИ, НАЦОНАЛЬНОСТЕЙ
ТА РЕЛІГІЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

ЗОЛОТІ КОРАБЛІ ВАСИЛЯ ГОРБАТЮКА

*Біобібліографічний покажчик до
65-річчя від дня народження*

(видання 2-е, доповнене та перероблене)

Хмельницький
2020

У біобібліографічному покажчику подається довідковий матеріал про життя і літературну творчість відомого подільського письменника, журналіста Василя Івановича Горбатюка та декілька творів із його творчого доробку.

Видання адресоване юним читачам, вчителям, бібліотекарям та всім, хто цікавиться літературою рідного краю.

Матеріал підготували:

Копаничук Т.В.

Марчук Л.В.

Відповідальна за випуск

Черноус В.Ю.

ЮНІ ДРУЗІ!

З давніх давен все новим і новим поколінням людства книга несе глибокі знання, хвилюючі почуття, неспокій думки. Пригадую перші свої – почуті з маминих вуст чи прочитані вже самим собою – книжки: поеми і поезії Тараса Шевченка й Лесі Українки, українські народні казки, вірші й оповідання про моїх однолітків... Чарівні почування першовідкриття книги, рідного слова не гаснуть у моєму серці донині, ношу ті скарби в собі, щодень поповнюю їх новими й новими прочитаннями. І заздрю тим юним читачам, які лишень починають цей захоплюючий шлях – у безмежні простори дивовижної країни, яка називається Книга.

Бажаю вам, юні читачі, постійних і незабутніх відкриттів, що чекають вас у книгах, у рідному українському Слові. Нехай кожна сторінка, кожне слово дає силу й насагу вашому розуму й серцю.

Василь ГОРБАТЮК

Василь Іванович ГОРБАТЮК народився 1 січня 1956 року в селі Гнатівці Хмельницького району Хмельницької області.

Закінчивши Гнатовецьку середню школу, навчався у Чорноострівському профтехучилищі, проходив службу в армії. Працював токарем на Хмельницькому заводі тракторних агрегатів, бібліотекарем у рідному селі.

Після закінчення філологічного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (1977-1981 рр.) – на журналістській роботі. З 1990 до 2000 року – редактор Хмельницької обласної молодіжної газети “Ровесник”. У 2010-2017 рр. очолював Хмельницьку обласну організацію Національної Спілки письменників України. З 2006 року – директор обласного літературного музею. Член Спілки письменників України з 1984 р.

Педагог за освітою, Василь Іванович зробив гарний внесок в українську дитячу літературу. Його книжки “Золоті кораблі”, “Бігли коні”, “Ласощі для білочки”, “Хто перший?” захоплюють юних читачів щирістю.

Улюблений жанр письменника – оповідання. Він вчився їх писати в знаменитих попередників – Григорія Тютюнника, Євгена Гуцала, Миколи Кравчука. Василь Іванович любить село, живе ним, схиляється перед простою людиною і виходять з-під його пера зворушливі оповіді про людей добрих, щирих і порядних. Мова його проста і задушевна. Його творчості властива краса слова, бо він знає справжню ціну, дбайливо добирає кожне, вміло використовує художні засоби. Виразно передає читачеві епоху і дух боротьби за українську державу, а також показує правду життя, яка б вона не була, до якого часу не належала.

Автор збірок оповідань “Ясен-дерево” (1983), “Золоті кораблі” (1986), “Бігли коні” (1996), “Де починається Гольфстрім” (2000), “Ласощі для білочки” (2002), “Кринична вода” (2017), повістей “Косовиця” (2002), “Благодійник” (2004), “З-під трави забуття” (2011), “У слові – назавжди” (2019), “Безголов'я” (2008), “Птиці над нами” (2016), романів “Кручі” (2016), “Ще настане ваша пора” (2012), “Слово і меч” (2013), художньо-документальної прози “Тенета 30-х” (2003), “Вигнані з Раю” (2019), краєзнавчих нарисів “Місцеве самоврядування Хмельниччини. Деражнянський район” (у співавторстві) (2003).

ВІДЗНАКИ В.ГОРБАТЮКА

- 2001 р. – Хмельницька міська премія імені Б.Хмельницького.
- 2003 р. – Дипломант (друге місце) Всеукраїнського конкурсу на найкраще оповідання “Що записано в книгу життя”.
- 2004 р. – Обласна премія імені Миколи Годованця.
- 2005 р. – Премія імені Григорія Костюка.
- 2008 р. – Регіональна премія “Скарби Землі Болохівської”.
- 2010 р. – Регіональна премія ім. Якова Гальчевського “За подвижництво у державотворенні”.
- 2012 р. – Міжнародна премія ім. Івана Кошелівця.
- 2015 р. – Всеукраїнська премія ім. Тодося Осьмачки.
- 2016 р. – Літературна премія ім. Дмитра Прилюка.
- 2017 р. – Премія НСПУ “Благовіст”.

ПРО ТВОРЧІСТЬ ВАСИЛЯ ГОРБАТЮКА

Все, про що розповідає Василь Горбатюк, позначене первинністю, не літературним відсвітом життя, а самим життям. В його оповіданнях живуть люди, яких він добре знає і відчуває не крізь “філологічний фільтр”, а прямим дотиком своєї душі. Тому-то він постійно намагається застерегти себе від фальші, від крикливої інтонації...

Василь Горбатюк “демократичний” в доборі своїх героїв. Це в усьому начеб непоказні (більше того – часто зумисне непоказні, удавано найрядовіші) люди сучасного подільського села. І те, що він так пильно і любляче приглядається до них, дошукується в них гуманістичних глибин, справжньої людяності й державності мислення, – віддячує авторові сповна.

Його світ відкритий. Заходьте в нього довірливо і впевнено. Вас зустрінуть не літературні персонажі, а живі люди, які прагнуть зрозуміти себе і світ, в якому живуть, які хочуть, щоби на цій землі було ще більше краси, добра і правди.

Володимир Яворівський

В Горбатюкових оповіданнях начеб нічого надзвичайного не трапляється, сюжет їхній вельми далекий від інтригуючого “а що там далі?”, від якоїсь художньо не освоєної тематичної цілини чи перенесеної на український ґрунт стильової екзотики. Ні, Горбатюк, образно кажучи, оре та засіває те саме поле, яке до нього обробляли Григійр Тютюнник, Євген Гуцало, Володимир Яворівський, Валерій Шевчук (ранній), та й вирощений і випечений автором хліб начебто не відрізняється од короваю його попередників, принаймні зовні...

...Либонь, найхарактерніша ознака Василевої прози: ховати так звану мораль углиб рядка, водночас із текстом вибудовувати й підтекст, другий або навіть третій план.

Броніслав Гришук

Думаю, успіх В.Горбатюка – в тонкому відчутті слова. Герої оповідань зображені повнокровно, переконливо...

Взагалі, оповідання автора побудовані на влучних словах, діалогах, натяках, недомовках. І все те – вмотивовано, злютовано в одне ціле... У Горбатюкових оповіданнях мова й факт нерозривні, взаємотворчі.

Петро Швець

Оповідання Василя Горбатюка приваблюють гарною поетичною мовою, точними описами сільської природи, теплотою й щирістю. ...Написані вони рукою письменника, котрий живописує і вміє образним словом створити відповідний настрій.

Ірина Шкаровська

СВІТ ДОБРА І ПРАВДИ **Василю ГОРБАТЮКУ – 50**

Пригадую, прочитав десь на початку 80-их оповідання у широковідомому тоді часописі “Україна”. Приємно вразила свіжа, од якої начеб українським вітром повіяло, Поділлям, колоритна, яскраво забарвлена мова. Простежувався і своєрідний, неординарний творчий стиль молодого автора, його власний почерк, прагнення не наслідувати, скажімо, достоту відомих на той час прозаїків Євгена Гуцала, Григора Тютюнника, чи того ж подолянина Броніслава Грищука, котрий на часі сприяв доволі успішному дебюту оригінального, самобутнього автора, який невдовзі заявив про себе ваговитим доробком – збіркою оповідань “Ясен-дерево”, що вийшла друком у видавництві “Радянський письменник” і за яку, власне, його й було прийнято до Спілки письменників (1984 р.).

Що приваблювало й приваблює дотепер у творчості Василя Горбатюка? Передусім, добротне знання того, про що пише, психології своїх персонажів, уміння заглибитися, просто й ненав’язливо, у духовний світ людини. Його герої – то переважно прості, здебільшого сільські люди, зовні нічим не помітні, винятково скромні, далекі від якихось власних амбітностей, зайвої претензійності. Вони буденно, почасти – нехай аж до примітиву, роблять свою, звичну для них, справу – орють ниву, виховують дітей, просто живуть у цьому незатишному, неспокійному світі і вже тим, власне, своєю присутністю, непідробною добротою, щедрістю душі своєї, зболеного хронічними негараздами серця роблять його кращим, чистішим. У творах В. Горбатюка абсолютно відсутня будь-яка декларативність, невинуватість публіцистичність, мовна вишуканість, прагнення до елегантності, краси і стилістичної неординарності. Усі художні засоби укупі з мовно-стилістичними слугують одній меті – об’єктивному зображенню дійсності, характерів тощо.

Виходець із подільського села (народився у селі Гнатівці Хмельницького району 1 січня 1956 року – якраз у Новий рік!), він назавше поріднився з ним, з його людьми, його проблемами, яких так

багато було, є і, либонь, буде ще так довго. Він любить цих людей, земляків своїх зовсім чужих, котрі мешкають далеко звідсіля – вони не лише превалюють на сторінках Горбатюкової прози – ранньої і більш зрілої, сьогоденної, вони у його думках, помислах. Образи, персонажі у нього – повнокровні, реалістичні, живі. Їхня мова, як і мова автора – проста, колоритна, насичена (але ж у міру) місцевими подільськими діалектами, що робить її по-справжньому зрозумілою і доступною читачеві. Це особливо прослідковується у творах В. Горбатюка “Золоті кораблі”, “Бігли коні”, повісті “Де починається Гольфстрім” та ін. Тут автор постає як письменник – знавець людської душі, він майстерно володіє, а відтак вельми повно використовує у зображуванні характерів, дій та вчинків персонажів. Характерними у цьому сенсі є новела “Шуміла гроза”, оповідання “Ягоди-черешні”, “Образа”. Головні герої тут діти, та письменникові вдалося проникнути у їх не такий уже й простий світ, показати, чим вони живуть, під впливом чого і наскільки реально формуються їхні духовні засади – цей справді основоположний фундамент особистості. Письменник ніби закликає: “Беріть у свої душі, у своє життя людське, людяне. Беріть і несіть з собою Добро!..”. Ой, як нам усім цього бракує сьогодні, а надто ж нашій молоді, як не вистачає!

Творчість Василя Горбатюка, його проза жива і багатогранна. Окрім оповідань та новел, які переважили у його доробку, здається, ще зовсім недавно з’явилися і, я певен, з’являться нові жанри – повісті, романи. Невзабарі творча палітра автора збагатиться широкоплановим художнім полотном – романом “Кручі”, над яким він працює уже тривалий час. Твір справді вельми широкий у просторі і часі – охоплює цілу епоху в житті Подільського краю, України, включаючи найпомітніші і, до певної міри, найтрагічніші сторінки нашої історії, яку, за образним висловом М.Грушевського, “не можна читати без бромю”.

Характеризуючи, одай побіжно творчість прозаїка, варто згадати, яку оцінку дав їй Володимир Яворівський: “Все, про що розповідає Василь Горбатюк, позначене первинністю, самим життям. В його оповіданнях живуть люди, яких він добре знає і відчуває... прямим дотиком своєї душі. Його світ відкритий. Заходьте в нього довірливо і впевнено. Вас зустрінуть не літературні персонажі, а живі

люди, які прагнуть зрозуміти себе і світ, в якому живуть, які хочуть, щоби на цій землі було ще більше краси, добра і правди”.

“У Горбатюкових оповіданнях начеб нічого надзвичайного не трапляється, сюжет їхній вельми далекий від інтригуючого “а що там далі?”, від якоїсь художньо не освоєної тематичної цілини чи перенесеної на український ґрунт стильової екзотики... Горбатюк, образно кажучи, оре та засіває те саме поле, яке до нього обробляли Григійр Тютюнник, Євген Гуцало, Володимир Яворівський, Валерій Шевчук...”. Ці слова мовлені на адресу В.Горбатюка-прозаїка його колегою Броніславом Грищуком. Гідна оцінка, справедлива і об’єктивна. Він, його творчість цілком заслуговують її.

Його творча біографія тісно пов’язана з містом над Смотричем. Тут він навчався у педагогічному інституті, філологічний факультет якого закінчив у 1981 році. Тут, будучи студентом, написав і видрукував свої перші оповідання. Звідси розпочинав шлях у журналістику – працював у тодішній міськрайонці “Прапор Жовтня” (нині – регіональна газета “Край Кам’янецький”).

Згодом переїжджає до Хмельницького, працює у молодіжній пресі. Та древнього Кам’янця не забував ніколи. Часто навідується сюди, зустрічається з студентством, поціновувачами художнього слова. У вересні 2005 р. саме тут Горбатюку було вручено обласну літературно-публіцистичну премію імені Григорія Костюка – академіка, вченого і великого патріота України, уродженця с. Боришківці, що на Кам’яниччині.

Чимало зробив і робить В.Горбатюк і як заступник голови обласної організації Національної Спілки письменників України, а віднедавна – і як директор обласного літературного музею.

Допомагає у творчому зростанні молодим обдаруванням, активно і наполегливо працює на ниві відродження української духовності і культури.

Подільському прозаїку, публіцисту (Василь Горбатюк, окрім літератури, якнайліпше зарекомендував себе і в журналістиці – не один десяток літ пропрацював у газетах, нині є відповідальним секретарем Хмельницької обласної організації Національної Спілки журналістів України) виповнюється п’ятдесят. А що таке п’ятдесят для людини творчої, неспокійної душою і серцем? Це – час нових шукань і знахідок,

коли талант прагне якнайповнішої самореалізації, утвердження, розквіту. Він, Василь Іванович Горбатюк, у розповні і сил, і таланту, і творчої наснаги. І хочеться сподіватися, що з'являтимуться з-під його пера все нові й нові твори, які стануть справжньою окрасою нашої української літератури, нашого “красного слова”. Інакше бути не може.

Мар'ян КРАСУЦЬКИЙ,
письменник, почесний
професор Кам'янець-
Подільського державного
університету

НЕВТОМНА СТЕЗЯ ВАСИЛЯ ГОРБАТЮКА

Якийсь місяць тому запитав його, як думає відзначати своє шістдесятиліття, а він лише усміхнувся у відповідь. – А чи варто навколо такої особистої події зосереджувати чийсь увагу? – почув у відповідь. – От якби у мене вийшла чергова книжка, на яку ніяк не можу зібрати коштів, то тоді був би привід для публічної розмови, – додав з усмішкою.

В особі ювіляра маємо нині літератора, який по праву може, даруйте за натетику, називатися літописцем рідного Поділля. Він на правду гідно доповнив на Хмельниччині, на жаль, доволі нечисленну когорту письменників, які в різні часи правдиво й талановито писали про рідний край.

Що воно справді так, я звернувся на те із запитанням до визнаних авторитетів Поділля. Ось думка прозаїка-класика Броніслава Грищука, який якийсь написав: “...Горбатюк, образно кажучи, оре та засіває те саме поле, яке до нього обробляли Григійр Тютюнник, Євген Гуцало, Володимир Яворівський, Валерій Шевчук (ранній), та й вирощений автором хліб начебто не відрізняється від короваю його попередників, принаймні зовні...”. А згаданий Володимир Яворівський так писав про творчість ювіляра: “Все, що розповідає Василь Горбатюк, позначене первинністю, не літературним відсвітом життя, а самим життям. У його оповіданнях живуть люди, яких він добре знає і відчуває не “крізь філософський фільтр”, а прямим дотиком своєї душі...”.

Відомо, що в літературу Горбатюк увійшов як майстер малої прози, адже вже за свою першу збірку оповідань “Ясен-дерево” 1984 року був прийнятий до Спілки письменників. Далі будуть інші зразки його малої прози – збірки “Золоті кораблі”, “Бігли коні”, “Де починається Гольфстрім”, “Ласощі для білочки”, “Хто перший”, деякі з них сфокусовані на дитячу тематику... Проте літературознавцям ще треба буде досліджувати те, що Василь Горбатюк увійде у певний етап творчості, звернувшись до великої прози, літературної публіцистики. Хоча, як на мене, відповідь тут слід шукати насамперед у його журналістській біографії, громадянській позиції з настанням Незалежності, коли саме життя поставило перед ним нові творчі завдання й виклики.

Влаштувавшись на роботу у 1990 році в обласну молодіжну газету “Корчагінець”, що в ті часи прагнула бути всупереч компартійному диктату єдиною в краї офіційною демократичною газетою з обласним статусом, він, по суті, після її знищення обкомом КПУ створить і очолить обласну молодіжну газету “Ровесник”, яку редагував з перемінним успіхом до 2000 року. Власне, саме Горбатюк зі своїм невеличким колективом паралельно почав випускати у 1994 році й обласну газету обласної організації Української республіканської партії, редагування якої передав мені у вересні того ж року.

Його біографи чомусь не надають цим фактам належної уваги, хоча саме Василь Горбатюк є один з небагатьох фундаторів нової преси в нашій краї, в якій він працював з властивими йому відповідальністю, професійністю, а основне – патріотичними переконаннями. Водночас він без зайвого політичного піару працює й над рядом своїх нових проєктів. Так з’являються його літературно-публіцистична книга “Безголов’я”, унікальні дослідження національно-визвольного руху на Поділлі часів Другої світової війни “За тебе, свята Україно” у співавторстві з буковинським письменником Нестром Мизаком, що повинна б стати настільною для місцевого політикуму, який вважає себе державницьким.

Згодом вийшла друком ще одна Горбатюкової гострої публіцистики книжка “З-під трави забуття”, а 2012-го – документальна повість “Ще настане ваша пора”, про підпільну молодіжну патріотичну організацію опору комуністичному режиму

на Віньковеччині у повоєнні роки. На жаль, і вона ще досі належно не поцінована, найперше, в нашій краї, де мали б її ввести, як мінімум, у шкільні програми й на прикладі женишковецького молодіжного підпілля знайомити молодь зі справжнім рухом опору комуністичному режиму в рідному краї.

Будемо сподіватися, що це невдовзі й станеться, найперше, на прикладі освітянських та виховних програм у школах нашого міста. Та, без перебільшення, окремо у творчості Горбатюка є його роман “Кручі”, що став своєрідним епічним полотном історії рідного Поділля, в якому переплелася драматична історія краю впродовж минулого століття на прикладі окремого села, кількох поколінь його героїв аж до наших часів.

Наскільки мені відомо, письменник і далі розробляє цю багатогранну тему і тут йому можна побажати успіхів. Хоча, до честі Василя Горбатюка, він завжди сторонився гарячих заяв щодо своїх літературних планів, натомість упродовж останніх років не переставав дивувати новими творами, літературними проектами.

На один із них варто звернути особливу увагу, адже в ньому автор розкрився і як вдумливий дослідник історії української літератури, відновивши та опублікувавши невідомий роман радянського письменника Івана Дніпровського, якого від сталінських репресій врятувала передчасна смерть. Кажу про роман “Столиця республіки”, що може слугувати й унікальним документальним свідченням визвольних змагань часів Української національної революції у нашому краї, на чому також наголошує у передмові упорядник.

А додайте ще ту велику дослідницьку роботу, що в літературній царині здійснює Хмельницький обласний літературний музей, який 2006 року очолив Василь Горбатюк, адже заклад з його приходом перетворився в унікальний духовний центр українства. Плекання нових літературних талантів, відкриття нових творчих імен. Мабуть, тут дуже показовим прикладом може бути впорядкування Горбатюком книжка “Микола Матвіїв – самотній лелека поезії” про насправду унікального подільського поета, якого за життя не було належно поціновано. Видання цієї книжки ще раз підтверджує істину, що рукописи тоді не горять, якщо на них звернуть увагу люди, небайдужі до літератури.

Про діяльність Василя Горбатюка як голову обласної організації НСПУ окрема мова, та з його приходом на цю посаду там також з'явилося більше системності в роботі. Словом, як принагідно кажуть у такому разі: Василь Горбатюк таки на правду у чудовій творчій формі зустрічає свій ювілей і нам залишається побажати йому лише виходу нових книжок, на що він, не сумніваємося, має Боже благословення. З роси і води тобі, шановний ювіляре!

Богдан Теленько

(Літературна Україна. – 2016. – 21 січ.)

ІЗ ТВОРІВ ВАСИЛЯ ГОРБАТЮКА

1933. Полудень

Уривок з роману “Кручі”

...І сонця, сонця скільки!.. Все-все пронизане його промінням. Зелено зблискує трава на луці, що смугою шовку простяглася вздовж річки з рідкими брунатними чубками торішньої осоки покрай берега. Жовті іскри калюжниці розсипалися, наче теж маленькі сонечка. Верби понад греблею зеленіють ясно, прозоро, мовби з неба спустилися дивні хмарки й заплутались у гіллі.

Яринці аж собі хотілося по гілках, далеко видних з-поміж серпанку ще дрібного листячка, вибратись на одну з тих зелених дивних хмар – і полинати-полинати... Аж до сонця, до жайворів, що так заливаються піснями-переспівами над полем. Міцніше стискала руку Тетянці, що дріботіла поруч, наче боялася, що й справді полетить, а сестричка зостанеться внизу, на землі. Зостанеться й заплаче від самотності, й повернеться до села, з якого вони недавно вибрели. А опинитися там навіть не самій зараз було так лячно.

Щойно вийшли вони з двору на вулицю, як заторохтіла згори просто на них ота страшна підвода з двома похмурими дядьками. Відвернулися дівчатка від повозу того моторошного, та все ж не втрималися потім – глянули вслід. Розпухлі тіла у возі порозкидали руки й ноги, повідкривали широко роти. “Це вони так їсти хотіли, як були живі”, – прошепотіла Тетянка.

Вони теж увесь час хотіли їсти – і Югена, і Дем'ян, і Яринка, і Оксана, і Тетянка – всі п'ятеро. І мама. Але вони ще не вмирили. Не падали під плотами, як ото люди падають. “Нас корова спасає”, – казали мама. Вицяпували трохи молока з тої теж вічно голодної корови, розводили водою наполовину, кип'ятили й напоєм тим синьо-білим на дні кварточки частували дітей, ковток брали собі. Їсти після молока хотілося не менше, але вони хоч не пухли. Бо тоді вже все, уже...

Он їхнього дядька Гандрея, маминого брата, принесли були до них, на молоко те, але... Пізно. Спухлий уже був – не допомгло. Та де ж і як він з'їсти що мав, як їх з дядьком Іваном з хати вигнали, – то по людях стикаються. У дядька Івана, правда, й дядина є, та й на роботу в радгосп узяли – в колишньому помісті пана Скібневського “роганізували”. То він для дядька Гандрея свою пайку хліба уже й сюди, до них, приносив – до хати на хвильку вступав чи й через вікно подавав, – але ж як пухлятина людину взяла – ніщо тепер не вирятує.

Коли помирав дядько Гандрей, лежачи на лаві, усе ротом зіпав – їсти хотів. Так і помер з широко розкритим ротом. Та яким він дядьком був? То для них, дітей. А так, мама казали, парубок...

А їх корова рятувала. А вони – її. Тримали в сінях, обходячи кожен раз, аби з хати вибратись чи з двору проступити, а в хлів таки не ставили – вкрадуть. Бо злодійство розвелось – страх. Кожен за їдлом тим нишпорить... Вкрадуть корову – помирай усім. А так хоч трохи, а є молочко. Та ще якогось бурячка мама десь дістануть. Макухи з кусничок. А нема зовсім нічого – заварять дівчата окріп, сидять коло банячка й ложками піну збирають. І їдять. Піну.

Уже під кінець зими, коли й міняти нічого було на харчі – все повиносили по чужих селах, за ліси, на Волинь, де було трохи легше, мама зняли зі стіни найкращу й найдорожчу річ у хаті – килим вовняний, витканий тіткою Маланею. Весь у квітках, барвистий такий, гарний – очей не одірвати!.. Відомо ж – ніхто в селі не вмів краще ткати від тітки їхньої. Тож узяли мама на плечі той килим, у сувій скручений, хусткою старою перехопивши впоперек, і понесли до контори радгоспної, що містилася в колишній конюшні пана Скібневського. А потім з очима, від сліз червоними, повернулися з виторгом своїм – буханцем хліба і стома рублями. У радгоспних вторгувала. А що за гроші ті купиш? Іще одну хлібину...

Як завесніло – на бруньки всі кинулись, на кропиву, щавель кінський, пшінку, на цвіт потім з акації... Наїсися юшки з них чи пателників яких – а в животі як заріже, як закрутить!.. Всі вулиці в селі задрищені зеленим. Сморід, мерці, голод, страх... Ніде ні kota нема, ні собаки – які самі з голоду погинули, яких люди з’їли. А навесні, якраз уже сніги почали сходити – струмки дорогою вниз дзюрчали – почула Яринка іржання кінське – жалібне, розпачливе.

Вийшла з хати – а під ворітьми їхніми коняка стоїть. Худа і страшна – шерсть із неї клаптями звисає, ребра збоку випинаються драбиною, а гострий хребет ледве шкури не проріже. Перевісила шию через ворота, вперлась грудьми на них – так і тримається, бо ж на ногах ледве стоїть. Дивиться на двері хатні, а з очей сльози котяться градом й з ніздрів у сніг капають. Та це ж Кара їхня!.. По зірочці на лобі – під гривною, в ковтун збитою, в реп'яхах ще торішніх – тільки й упізнати можна. А якою ж гарною, брикливою, з шерстю блискучою в помку вона Ярині, коли ще татова була!..

Побігла Яринка до хати.

– Мамо, мамо, там Кара наша!

– Господи! – мама руками сплеснули, – яка ж то кара знову на нас?

– То кобила наша – Кара! Вона голодна, їсти просе. Ірже так... І плаче...

Заламала руки мама Гафія – сама в сльози.

– Не можна, доню... – крізь ридання ледве проказувала, – їй нічого давати... Біда буде нам, Яри... Бачила, бачила і я кобилку нашу, яка вона бідна. І Гнідий який нещасний – бачила... Озвалась до конюха старшого, до Легейди: “Чом же коней не годуете? Геть занастали коні людські! Мої он ледве на ногах тримаються”. А він до мене як визвірився: “Не твоє, сичит, це дело. Коні колгоспні тепер, суспільнені – несмей і ступити до них, бо отвічать будеш по-ре... по-революціонному”...

За сльозами, за риданням, що подих переймали, Гафія аж задихалася, слова застрягали їй у грудях – і тисла вона долоні до них, наче випихала кожен звук із себе. І в проміжки ті беззвучні долітало в хату благальне іржання знадвору.

– Мамо, мамо, – аж руки простягала Яринка, – дайте їй щось, винесіт...

– Не смій, доню, не смій! – тримала її за рукав Гафія, а саму як пропасниця біла – аж тіпалась уся від плачу.

– Не смій, бо... як побачит хто... Кобилу, скаже, назад переманює... Біда нам буде, біда...

– І-го-го-го-о! – билось у вікна, рвало душу.

– Мамо, мамо!..

– Не смій!..

А вранці на дорозі – слава Богу, трохи нижче їхнього двору! – знайшли Кару з копитами відкинутими. Головою, вже мертвою, тягнулась і тягнулась до подвір'я рідного.

І знову вдарилась Гафія у плач, і заголосила, як по мерцеві:

– Кара ж ти наша, Кара!.. А він же кохав тебе, ночами не спав, і пас тебе, і від вовків беріг!.. Сам не доїдав – тебе пригощав... За тебе, Кара, за тебе, Гнідий, життя своє віддав – босий, голий у мороз кинувся від злодіїв рятувати... За що життя віддав, за що? Щоб серед білого дня забрали – гірше злодіїв. І згубили коняку таку!.. А ти ж в останню свою годину до нашого двору прийшла, щоб ми тебе порятували... Але ж діти у мене, діти!.. Господи!.. Кара ти наша, Кара, Кара!..

Непустила Гафія дітей із хати, аж поки десь під обід приїхали з колгоспу, кинули на сани ті шкуру й кістки, і велику голову з маленькою білою зірочкою на лобі – все, що було колись кобилою Карою, – й повезли. День був тоді сонячний, як оце зараз, тільки ж сніг мерехтів і танув, і вже попід рови земля чорна пробивалася. Не дочекалась Кара до травиці зеленої. Та що там Кара – людей скільки травички не побачили – спухли з голоду й згинули. А ті, що й діждалися, – вже ниньки мруть і мруть. Бо ж травиця зелена тільки оку мила, а їсти нема що. Їсти, їсти... Їсти хочеться весь час, без перебою – вдень і вночі. Навіть у сні хочеться їсти! А спробуй голодний засни...

Тепер ось ідуть вони двоє, за руки побравшись, і тільки про одне думка – їсти!

Сестрички їхні – старша Югена і Ксеня – в селі, вдома лишилися.

Хату стережуть, а головне – корову, їхню збавительку від смерті. Яринка з Тетянкою малою в мандрівку цю аж на Кручі зважилися.

А тут, у полі, стільки сонця, стільки співу, стільки простору й тепла!

Попід поле кущилась травичка, просто кожен стеблинку видно окремо – вився уздовж дороги рідко тканий зелений рушничок. А за ним – сіра, вже засіяна й заволочена рілля.

Звідси, з долини, не видно було нікого, але дівчата знали, що далі, на Кручах, мають бути люди. Там, де колись засівали тато їхні, як живі були. Тепер тата нема, а поле їхнє – колгоспне вже. Бригада сіє. А мама в них кухаркою. Не надякуються дядькові Василеві Олексишиному, бригадирові, що таку роботу дав. А вчора ввечері сказали, щоб прийшли Яринка з Тетянкою після полудня. Квапляться дівчата, скільки сил їхніх вистачає.

На поле, на луки, на ліс розглядаються, а думками наперед забігають, як до мами доберуться. Чим то вони їх пригостять? І чи дістанеться їм що взагалі? Людей же стільки треба нагодувати. Правда, кілька днів підряд мама таки приносили з поля гостинчика – шкоринки з каші то ячмінної, то пшоняної: що до баняка пристало, то нашкребли і в пілочку зав'язала. По кілька шматочків уділили кожному на зуб узяти.

Людей побачили, як звернули за поворот дороги. Кількоро йшли вперед, один від одного недалеко, руками розмахували – сіяли. Замахнувся широко – і потягнув рукою до себе. Ступив кроків кілька – і знов сівок сипнув. А оддалеки з кіньми ходять – скородять. Там десь і Дем'ян їхній. Так наброджується за боріними тими по ріллі – аж подошви на ногах полопали. На ніч порепини ті тавотом замащує, а вдосвіта – знов до борін.

А Тиміш їхній – той ого в якому почоті цеї весни! – на тракторі робить по всіх селах довколишніх. Від еМТееС Меджибізької. Як позаживали йому ноги після помороження того, то пішов на курси й став трактористом. Торішнього літа вже й хліба стільки заробив – шість мішків уздовж стіни стояли на лавці в коморі. А восени й оженився. На Фаїні. Розписався з нею Тиміш у сільраді, на другий день приїхав підводою, повантажив пшеницю й до Фаїни повіз, до хати їхньої, що на все село – під бляхою червоною, з ганком дерев'яним. Широка, на дві половини, гарна хата поважно вгніздилася на пригірку понад самою дорогою. “Фаїна маленька, – з повагою зрекли якось мама (невеличкого зросту вдалася невістка), –

але важненька”. Від себе мама город на Пухальщині віддали – дідівщину Галицьких.

Ага, тоді Тиміш на мішки і килима кинув. Не їхнього, що вони на буханку хліба проміняли, а вже Арсеньового. Свого ж він ще перед весіллям на плечах до Фаїни відніс. Бо тітка Маланя, як вибиралася на діти сестрині, залишила їм три килими – татові, Арсеньові й Тимошеві.

– Вам один – ваш – лишається, – сказав Тиміш, як забирав Арсеньового килима, – а цей нехай у мене побуде. Надьожніше.

– Добре, – тихо озвалися мама.

Бо Арсеня вже немає з ними – тоді ж таки, після смерті татової – пішов до війська. Тепер у Москві служить – звідти листи надсилає. То мама йому так і відписали: “Забирав Тиміш свою пшеницю до Фаїни, то й килима твого взяв”.

...Кухня мамина аж у садку. Вишні вже одцвітають, пелюстками й собі землю всівають, як сівачі поле. А яблуні блідо-рожевими намітками обкуталися – тихі, сьайливі, врочисті. Між ними горіхи подекуди – чорні, грабаті, гілля порозкидали навсібіч, як люди оті на підводі в селі.

Дерева ці тато їхній насадили. Цвіте сад, молодий ще, молодий, а тата нема. Як ото за кіньми кинулись у мороз босі... Нема тепер тата, ні коней, ні поля, ні саду... Добре, що хоч корову з колгоспу віддали. Через “головокруженіє” якесь і через якісь там “спехи”. Мама не допитувались, що то за “спехи”, і з ким вони приключилися – за корову й гайда додому, обоє плачучи – і вона, і корівка, що з неї тільки шкура й кості zostалися, як потім з Карої. Тепер ось рятує їх усіх молочком – пухнути не дає. А їсти ж все одно хочеться!..

Таким смачним-смачним димком потягнуло згори.

Дівчата йшли краєм саду, щоб не дуже сівачам очі муляти, босі ноги поколювали штурпачки сухих торішніх бур’янів, а свіжа зелена травиця так лагідно лоскотала шкіру. Пелюстки цвіту кружеляли в повітрі й лягали чи ковзали по волоссю, плечах.

– Мамо! – гукнули з-за куща шипшинового.

Мама одірвались від мисок, якими брязкали в баняку великому – мили. Впіймали їх очима за кущем, озирнулись позад себе і рукою скрадливо махнули.

– Сідайте отам, – кивнули на кілька мішків, що, зав’язані, стояли один коло одного. З пашнею на посів. За ними на землі лежали купкою порожні. Там і попримощувались дівчата.

Пахнула свіжа зелена трава, завівало димком із багаття, що вже догорало, і ще чимсь таким... таким смачним, що слини набиралось повен рот і в животі починало ще дужче смоктати.

Мама, зігнувшись, принесли по повній мисці справжнього горохвяного супу – жовтого, густого, із зоринками жиру зверху.

– Дивіться не порозливайте, – попримощували обом на подолки, а в руки дали по ложці й шматочку-обломку – хліба, теж справжнього – десь тільки наполовину з грисом.

Хліб дівчата, хоч і кусали по кришечці, змолотили швидко, а суп хлебтали й хлебтали.

У біленькій хустині, назад закрученій, мама порались коло мисок, шкребли баняк, сторожко позираючи то на поле, то за мішки.

Та ось вишкрябано миски, вилизано ложки – і так приємно відчувати живіт повним. І аж хилить на сон, склеплює повіки. Тільки ж і мама не дрімають:

– Он уже за сівбицею йдуть. Давайте миски – і садком додому.

Як тільки встати? Ледве позводились дівчата. Животи повіддувались під платтячками, шкіра, здається, ось-ось репне – так натяглася. Пішли поміж дерева, з ноги на ногу перевалюючись, мовби качки. А животи – хоч руками тримай. Важелезні такі... Аж болючі. Аж розпирає. Аж ріже...

Вже не вела Яринка Тетянку за руку – сама ледве ноги переставляла. А мала аж зашпортувалася у траві. І так далеко – ген-ген за річкою, під горбком – біліло в світлій зелені село.

– Яри-и... – скиглила ззаду Тетянка. – Жив-і-і-іт боли-и-ит...

– Мене та-а-а-же... – аж присідала напочіпки Яринка, щоб утамувати різь. Та це не помагало.

Сонце пекло згори – лоби аж заросив піт. І так млосно-млосно робилося. Перед очима кружальця якісь попливли...

Полягали дівчата край дороги на ріденькій траві, поклали голови на витягнуті руки, заплющили очі.

– Так хотілося їсти... А тепер боли-и-ит... – простогнала Тетянка й руками схопилася за живіт.

У Яринчиних очах жовтіла трава, жовтіла земля, світ ставав жовтим. Скулилась удвоє на боку, трималася руками за твердий, мов гарбуз, живіт і стогнала й ойкала. А поряд Тетянка через силу перекочувалася з боку на бік.

– Живіт... Живіт... – скімлила, і сльози розмивали пилюгу по обох щоках – тиснулась ними до землі то одною, то другою.

Раптом тінь упала на Яринчині напівпримружені очі. Насилу розплющила їх – над нею височіла, закриваючи сонце, чорна постать.

– А-а! – закричала Яринка вже не від болю – від страху.

Постать нахилилась над нею – і дівчинка побачила побіля себе худе, в сірій щетині, страшне обличчя з червонястими очима. А віддалік, за порваними, запилюженими чобітьми вгледіла підводу з іще одним чоловіком.

– Дядьку! Дя!.. — заплакала дівчинка. – Ми ще живі... Не забирайте нас – ми ще живі!..

Той, не розгинаючись, повернувся до Тетянки, що вже не качалась, а завмерла з повними жаху очима. Кістлявою, брудною рукою торкнувся її плеча.

– Не закопуйте нас, дядю... – прошепотіла Тетянка.

– Діточки, діти... – несподівано журно, ледь сам не з плачем, озвався дядько. – Стільки вас уже закопали мертвих, то ще й живих...

– Голос його перервався, коржаві губи затремтіли, він важко проковтнув слину, й великий борлак пробіг уздовж худой шиї. – Не бійтесь, ми не закопуєм людей. Ми тут сіємо...

– А-а-а... – тихо простогнала Яринка. Більш нічого не могла вона сказати – так знову заболіло в животі.

– Ви чії ж? – спитав дядько. – Не Гафіїні часом?

– А-а-а... – закивала головою Яринка.

– Звідки йдете? Від мами?

– А-а-а-га-а...

– Видко, наїлися, бідні... За животи тримаєтесь... – Дядько повернувся до підводи. – Під'їжджай-но сюди, Мико!.. – І знов нахилився над ними. – Ми вас підвеземо. До магазину їдемо. Не бійтесь...

Перед самими Яринчиними очима важко протупали великі копита коней, підкотилися й стали колеса. Від них гостро запахло коломаззю.

– Де ж так натще можна їсти багато? – забідкався дядько. Вони удвох з візником підняли дівчаток на руки, повкладали на віз – боком, одна коло одної, на порожні мішки.

– Зараз будемо в селі, – пояснив той, що підходив до них. – Ми ідемо за зерном, щоб сіяти.

На возі злегка погойдувало, іноді струшувало на якійсь колії чи грудці. Яринка міцніше притримувала руками живіт, що мало не лускав у долонях. Поволі проходив страх – і перед дядьками, і той, що лещатами скував її, коли ноги підломилися і вона впала на ріденьку траву. Тепер не було того ляку. Та й боліло, здається, вже не так. Між тихим постогнуванням вона вслухалась у себе, в свій живіт. Справді, різкі, ріжучі болі вгамувалися, хоч живіт ще надувався біля підігнутих аж до підборіддя колін.

Ззаду до її вигнутої спини тулилася Тетянка, тихо посапувала під вухом.

Над головами тонко засвистіло – це вітерець грався з довгим опущеним вербовим гіллям на греблі. Запахло свіжою прохолодою води. Значить, уже скоро й село.

– Ну, що там, дівчатка? – озирнувся до них дядько, що сидів на полудрабку, звисивши ноги з воза вниз. – Ще болять животи?

– Не ду-у-уже, – озвалася Яринка.

– От і добре, – спробував усміхнутися дядько. – А ти? – нахилився до Тетянки, рукою відвів її плече від Яринчиної спини.

– Ле-е-гше...

– Ну, слава Богу. А то я думав... Ох, Господи, твоя воля, і так щодня скільки з голоду вмирають, а тут...

– Припалися з недоїдання, то й... – докинув і візник – його спина пахнула охололим потом над Яринчиною головою.

– Стільки дітей у тої Гафійки – спробуй прогодуй у переднівок такий...

– Переднівок?! – аж скипів раптом візник, сердито зиркнувши на свого напарника. – Голод, а не переднівок!

– Голод, авжеж... – понуро мовив той.

Знов ласкаво і ніжно, мов матінка, пригрівало в бік сонце. Крізь легке поторохкування воза Яринка чула то цвірінчання горобців, то настирливе дзумкання мух. Від порожніх мішків під щокою пахнуло зерном і ще чимсь терпкуватим, незнайомим. Це, певно, трійкою,

здогадалась Яринка – мама бідкались, що не взяти й зернини з поля – все протруєне для посіву.

– Тр-р!.. – зупинив коней візник. Інший знову повернувся до дівчат:

– Приїхали вже. Нам у магазин по насіння. А ви додому самі доберетесь?

– Дійдемо, – підвелась на лікті Яринка, й Тетянка закивала білявою голівкою.

Їх попід руки зняли з воза, поставили на ноги. Животи були важкі, мов набиті камінням. Але йти справді вже можна.

– Дорогу знаєте? – Знаєм.

– Ну, йдіть з Богом...

ГЛИНА

Новела

1.

Чи то засмаглий, чи так закіптюжений скреперист із краплистою від поту лисиною виліз із кабіни на приступку, скочив на землю, примруженим оком глянув на купу глини, яку щойно вивернув зі своєї пащі скрепер, і весело мовив:

– Вам цієї глини хватить до кінця вашого життя!

Мати й батько радо заусміхались у відповідь.

– Спасибі вам, спасибі, що послухали, привезли.

– А, що там... – недбало махнув рукою скреперист.

Мати підступила до нього ближче, одною рукою подала гроші, складені вдвоє, і коли той узяв, з удаваною байдужістю кинув на них погляд і знічев'я запхнув у нагрудну кишеню картатої сорочки, витягла з-під поли кофтини другу руку і, спершу позиркнувши в обидва боки вулиці, ткнула скреперистові пляшку, загорнуту в газету.

– А це ось... – по-змовницьки всміхнулася. – Візьміть...

Скреперист виявив на своєму обличчі подив (про таке не домовлялися), але так само, як і гроші, невимушено взяв пляшку.

– І вам спасибі, – широко всміхнувся у відповідь. – А глини, кажу, вистачить до кінця ваших днів.

Глина височіла жовтою горою при парканові, що від воріт розділяв подвір'я. Дошки, затулені двома обрізками шиферу, тримали глину на собі, а з другого боку вона розсунулась мало не до льошника, закривши не тільки проїзд, а й прохід у двір, і зайняла місце так само широко донизу. Майже до воріт, що їх ми з батьком тепер, по від'їзді скрепера, прилаштували на місце.

Батько втішно поглядав на глину і розказував, що за тиждень, відколи кілька скреперів навозять ґрунт по вулицях села під насипну тверду дорогу, шляховики своєю технікою забезпечили всіх бажаючих скреперами глини з недалекого кар'єра. Техніка це така, що не потребує ніяких затрат на роздобування і вантаження глини (скрепер це робить сам), а привезти на подвір'я чи під ворота хлопці охочі. Домовились і батько з матір'ю за ківш глини. І ось нині, якраз у день мого приїзду, скреперист зачерпнув ковшем, привіз і викинув цю гору глини – вона аж сяяла жовтою барвою посеред зеленого липневого двору.

Глину слід було підкинути з обох боків – од льошника, для проходу, і знизу, але я вже мусив збиратися на останній автобус. Батько, все ще вдоволено всміхаючись, розраїв мій жаль:

– Я сам помаленьку. Добре, що вона є, ця глина. А то як привезеш? Чи на підводі, чи на причеп – або лопатами копай, або шукай екскаватора. А це... Дивино!.. – зачудовано повів рукою на купу.

Я теж, уже із сумкою в руці, тиснучись травною попід стіну льошника, радо поглядав на жовті розсипи глини зі слідами задніх коліс диво-транспорту: так вдало батькам вдалося вирішити вже давній клопіт з цим будівельним, а більше ремонтним матеріалом, без якого в хазяйстві – ні кроку.

З таким почуттям і йшов до автобусної зупинки на край села, аж поки вже за клубом, у долині, не почув за спиною загрозливий погурк. Оглянувся – й очам не повірив: щойно ще чисте, голубе небо із заходу охоплювала темна грізна хмара. А ззаду її мовби підганяв своїми ще глухими розкотами грім.

Хмара враз накрила сонце, і такий ясний гарячий надвечірок померк. Раптово зашуміли дерева, поперед мене вздовж дороги піднялася й пробігла смуга куряви.

Я наліг на ноги: швидше до автобусної, щоб гроза не накрила посеред шляху.

А вона стрімко насувалася. Дерев а ж вигиналися під різкими подува ми вітру. Він штовхав у спину і мене так, що я ледве встигав перебирати ногами. Тривожно цвіркали й низько над головою пролітали миготливі ластівки. Грім накочувався все частіше, гучніше, з гуркотливою погрозою. Довкола враз посутеніло.

На автобусній зупинці всі, хто збирався їхати до міста, тиснулися в невеличку муровану будочку під шифером, тривожно позирали на небо. Темні хмари не пливли, а просто котилися ним – важко, навально й грізно.

Як тільки приїхав автобус, як тільки водій поквапом, на ходу обілетив пасажирів, линув дощ. Краплистий, густий, він затарабанив по даху автобуса, залив усі вікна, закапав з усіх можливих щілин і дірок. Грім гаркотів і гахкав просто над нами, блискавиці спалахували з усіх боків, на мить осявали зловісним полиском напружені, тривожні обличчя пасажирів, вихоплювали з присмерку придорожні дерева – далі все затуляла суцільна водяна стіна.

“Двірники” не встигали очищати переднє скло автобуса, водій стишив хід, аж поки зовсім зупинив машину, щоб у суцільній пелені не втрапити у біду.

В автобусі тиснулися на сухіші місця, скрикували від раптових дзюрків згори на голову чи плечі, жінки й дівчата зойкали від громів і блискавиць, що аж клекотали зусібіч, хлопці пробували кидати жарти, але вдаваним відчайдухам щелепи зводило так, що жарти переривались заїканнями.

Тільки мотор автобуса тихо й спокійно туркотів у цьому суцільному шумі, гуркоті й напруженні.

Нарешті громи трохи вгамувалися. У вікнах посвітліло.

Всі задихали з полегшенням.

Автобус, хоч і поволі, ніби напوماцки, рушив.

2.

Наступної суботи я знову приїхав у село. Коли з-за повороту звернув до нашої хати, ще здалеку, з пагорбка побачив якусь дивну жовту смугу, що простяглася з воріт і звертала краєм дороги вниз. Прискореним кроком підійшов ближче і побачив, що то смуга глини,

вже підсохла, потоптана людськими ногами й коров'ячими ратицями.

Я з жахом ступив на ту смугу і через ворота глянув у двір, звідки вона виповзала. На місці височенної гори глини, яку залишив тиждень тому, під парканом таки лежала підкинута з боків купа глини, але – яка! На добру половину менша від тої, що була. Сліди жовтих потоків, трохи підчищені шуфлею, сповзали вниз до воріт і далі, на вулицю. А я, переживши ту грозу в автобусі, навіть не згадав про глину...

– Бач, що злива нам наробила! – почув я тремкий материн голос. Вона стояла серед подвір'я, там нагорі – я й не помітив, застиглий над глиною, коли вона підійшла. – А казав же той тракторист: “До кінця життя вам хватить!”.

– Отаке й життя наше, як ця глина, – ступив і батько від хати.

– Забрало його в нас, як злива глину.

Ми стояли втрюх над залишками глини, мов над свіжою могилою.

І все ж глини залишилося чимало – скрепер зачерпнув і привіз її стільки, що злива не змогла її подужати всю. Тепер нею накидали шмат стелі в хліві, що впала, тинькували там же стіни, пориті свиньми, виштурхані коров'ячими рогами, брали на щорічні весняні підгладжування хати – всередині й особливо зокола, через отих ненаситних на вапно курей, – підмашували хлів, льошник, літню кухню. Бралася глина щедро, неощадно.

– Казав же той дядько, – не раз при тому повторювалося, – що хватить вам до кінця днів ваших.

Здавалося, що це й справді так.

Тільки з роками глини таки меншало й меншало. Підбирали її знизу, збоку, підбирали підряд, ретельно стісували, аж поки не проявлявся під нею чорнозем.

Місця, звільнені від глини, заростали травою. Дошки паркану, що теж відкривалися, обмивав дощ, вони втрачали глиняну жовтизну. Один, а нарік і другий, звільнилися й обрізки шиферу. Вгорі такий самий шмат стояв сторчма, підпертий каменем. Поміж ними пустив пагінець кленчук. Подвір'я по кілька разів на рік викошувалося, але кленчення те, притаковившись між каменем і шифером, під косу не потрапляло, тягнулося вгору при купі глини, що все меншала.

– Нічого, казав той, хватить до кінця вашого життя.

“До кінця життя...”.

Кидаю погляд на глину, і слова ці гостро торкаються серця.

Слова ці, глина ця стали ніби виміром життя моїх батька-матері. Виміром, що так раптово змалів через ту вже давню-давню зливу, виміром, що збігається, коротшає з кожною лопатою, кожним відром глини, взятої на мащіння.

Паркан усе більше звільняється з-під глини, непотрібні два шматки шиферу просто сперті на нього, кленчук з-під каменя завзято пнеться вгору.

Такої ж липневої, як і тоді, днини, в такі ж літні зливи і дощі, тут, на світі земному, назавжди скінчилася глина для батька.

Залишалась мамина норма.

Серце стискається щораз, як іду мимо неї: з автобуса і на автобус, по воду і з водою, з косою чи з вилами, з тачкою, лопатою чи просто голіруч. Кожен раз.

Росте кленчук.

Меншає глини.

– Казав же той тракторист – вистачить вам до кінця життя, – сумно всміхається мама.

Я мовчу.

Відводжу погляд від глини.

Її стає все менше й менше! Кленчук росте, зеленіє над старою-старою, та все такою ж, як і колись, жовтою глиною. Деревце давно вже вигналося понад паркан – ветхий, підгнилий знизу, трухлявий вгорі, місцями підпертий задля рівноваги. Верхній край шиферу тре кленчукові кору, і на ній зробився шрам-наріст.

Той шрам...

Глина вже й не торкається паркану. Її зовсім-зовсім крихта. Може, відро. Може, дві... Чи три, якщо стесати при самій землі.

Зверху мама накрила глину тими двома трикутними обрізками шиферу, що валявся без потреби стільки років.

Мама береже глину.

Останню глину!

Чи то від бажання втримати ці крихітні рештки на найгірший час, чи ще чому, але мама вже не бере цієї глини, навіть не торкається її. З тихою радістю помічаю це вже кілька років на

машиння, тинькування, гладження бере її в сусід через город – молодий і здоровий, той навіз її гору не меншу, ніж колись у нас була із того скрепера, і сам пропонує мамі: “Беріть глину в мене”.

І вона бере. Дві відрі в мішечок, на спину – і через город.

Потім – по відрі.

Тепер – тільки трохи піддасть мені, коли я піднімаю мішок на плечі.

Струже ж, підбирає глину при сусідських воротах сама – ошадливо, ретельно. Не довіряє мені такої делікатної справи.

Мама знає ціну глини!

Я – теж.

Тільки мовчу...

Навіть тоді, коли вона вкотре згадує фразу того тракториста-скрепериста.

Про глину до кінця життя.

Але тої купки, тої пригорщі при паркані ми не торкаємося – ні лопатою, ні словом.

5.

Я знову йду з рідного подвір'я.

Мене проводжає глина.

Мама залишається на порозі або ж дивиться мені вслід із подвір'я, з горба. А на схилі до воріт зі мною мовчки, жовто прощається глина.

Під зеленим розкішним кленчуком зі шрамом на тілі.

Під ненадійним дашком із трьох шиферних обрізків: один стойма, два сперті на нього. Щоб прикрити, щоб зберегти глину.

Мама й не знає, як та глина зустрічає, як проводжає мене.

Така безцінна, така несказанно дорога глина.

25 липня 2004 р.

ЯГОДИ-ЧЕРЕШНІ

Оповідання

Рано-раненько ми втрьох: я, Сашко і Володька – нашвидку посьорбавши гарячої юшки з бараболі, густо заправленої зеленою цибулею і кропом, рушаємо на Хутір. Позапихали до кишень по торбині з довгими шворками, щоб на шию вішати, і йдемо. По черешні.

Сонце заглядає у наші очі крізь густе листя кленчуків, запах жасмину сповиває нас біля криниці й проводжає аж до Цурканів – такий духмяний, такий густий...

Не йдемо – несемось на крилах вранішньою вулицею в соковитих сонячних плямах.

І мені раптом згадуються найпам'ятніші ранки торішнього літа. Тоді сонце не лишень лежало на землі, а струмувало, грало золотистими струменями в густій пилюці, що здіймалася з-під кінських копит і, вся наскрізь опромінена, довго, поволі осідала на дорогу й обічні дерева, кущі, лопухи.

– От нема цеголіта Гильказ Мироськом! – аж вигукнув я від тих чарівних спогадів.

– О, правда! – підхопили хлопці. – Як шкода!

Саме Гилько з Мироськом здіймали щоранку й щовечора оту золотисту пилюгу на нашій вулиці. Мчали верхи на конях – один попереду, другий – іззаду, а між ними – гривастий, копитастиий табун. Як ми заздрили їм! І як нарікали на себе! Це ж треба такому статися, щоб пастухами кінського колгоспного табуна стали не ми, сільські, тутешні, а вони – міські хлопці, що приїхали до баби Вишиванки аж з Івано-Франківська. Наші пасли щоліта колгоспних корів, але щоб хтось зазіхнув на коней!.. Щоправда, вічним конюхом-пастухом, скільки я пам'ятаю, був старий Арсень Гудима. Пас він коней біля ставу, на другому краю села, недалеко від конюшні. Гнав табун пішки, шкатуляючи позаду з батіжком. Коні йшли поперед нього – не йшли – спотикалися. Всі спутані за передні ноги парами. Спутані, здається, назавжди – аж поки якийсь їзовий не брав котрогось коня у запряжку. Мотузяні пута аж до м'яса в'їдалися коням у ноги, але пощади не було ніякої: на пасовищі, в дорозі туди й назад, у

конюшні, на оборі – завжди спутані.

І раптом – зникли пута. І замість старого шкарбана – молоді веселі хлопці, хвацькі вершники. І помчав табун – усе більше молоді лошаки, до шлеї не привчені, жеребні кобили – через усе село аж сюди, в нашу вулицю, і далі на берег: Гилько з Мироськом пасли в своїй стороні. Та ще й самі вони були не скупими й не гордими – дозволяли й нашим хлопцям – хто старший – гнати верхи табун через село. Ех, що то було!

Тупіт, іржання, гриви й хвости розвіваються... І той золотистий пил услід...

– Нема цього року Гилька з Мироськом, нема, – скрушно хитає головою Володька. – А коней знову коло ставу пасуть – назад старого Арсеня взяли.

– Е-ех, – зітхаємо. А перед очима в кожного – нестримний табун той кінський...

І тільки раптом – чорна тінь.

Безшумно, похмуро проповзла, затуляючи нам сонце поміж листям кленчуків уздовж Цурканового городу. Глуха кропива забила подих своїм важким запахом.

Ми спинилися, ми скам'яніли.

Все вдивлялись і вдивлялись перед себе, в густі зарості. Чи був там хто, чи нам привиділось?

– Хто то? – ледве здобуваюсь на слово.

– Ти що, не впізнав? – тихо питає Сашко.

– То Коршак. – Володька, найстарший із нас, переводить насторожений погляд з кленчуків на мене. – Коршак пішов...

Ще довго не наважуємося зрушити з місця. Та ось поволі сонечко відігріває нас.

– Ходімо, хлопці. Бо ж чекають...

Все ще сторожко вглядаючись у кленчуки вздовж Цурканового обійстя, рушаємо до Ситарів – це вони нас чекають. А в хаті їхній – ого, і їх троє – Петро, Ганя й Оксана – та ще й Вільхівських двоє – Тимко й Данько.

– Де ви так довго? – накидаються на нас. – Досі вже були б коло курника.

- Е-е, щоб ви тільки знали, кого ми здибали!..
- Кого?
- Коршака! Тільки що, коло Цурканів там-о...
- Ха, так і здибали!..
- Може, він нас і не бачив...
- Він же кров п'є!..
- І-і-і! – наче холодна рука лягає на потилицю.
- Еге ж, убиває кротів і п'є з них кров...
- Б-р-р...
- А куди він пішов?
- Хто його знає. Ми й не побачили добре.

Збились довкола столу – хто ліктями сперся, хто на стільці сидить... За черешнями кортить іти, але ж від Цурканів зовсім-зовсім близько... Куди той Коршак пішов? Ану ж він десь тут, поблизу, десь у корчах переховується? Ще зловить когось із нас...

– Кажуть, у нього є такий ніж...

– Ай, мовчїть уже, – спиняє Володька. – Ось у мене теж є ніж. – І дістає з кишені складаного ножика з надколотою ручкою. – Ходімо, а то поки ми тут Коршака боїмося, Шмальки всі черешні обнесуть.

За крайньою хатою – берег зеленіє між пологими схилами пагорбів. Гуси тільки табунцями біліють та ген-ген аж у шпилі череда з нашого кутка пасеться. Нудно нині на березі, не те, що вторік. Ото було!.. Не тільки Гилько з Мироськом – усі ми зробилися пастухами. Пригнавши сюди, на цей берег, путали для пасовиська, пригощали кожен свого улюбленця скибкою хліба чи яблуком, чи цукром... Чистили шерсть, чесали гриви... І потроху їздили верхи – з дозволу наших кінських отаманів. Кожен кінь, кожен лошак, чи й маленьке лошатко, мали свою кличку: Орлик, Ворон, Каштан, Шпак, Буян, Майка, Видра, Міна...

Е-е-ех, було...

До Хутора дорога все долинами, вздовж струмків, що ховаються у високій лепесі. Добре, що хоч кринички є, то п'ємо всю дорогу то з одної, то з іншої. Сонце геть високо підбилось, поки ми до курника дістались.

Курник біліє стінами при дорозі, біля нього здалеку все теж довкола ніби вкрите снігом. То кури колгоспні – всі білі. Он скільки їх – від будинку порозлазилися по всьому Стаховому городі, зусібіч густо обсаженому липами. Тут справді колись був город – тримав його дід нашої однокласниці Каті Біленької.

Я не знаю, де він подівся, той Стах. Може, вислали в Сибір чи на Соловки, може, “ворогом народу” став – у селі було таких багато. Як робили колгосп, забрали город. Тепер він увесь заріс травною – тільки назва зосталася: Стахів город. Курей тут нині тримають.

Обминаємо курник, відвертаємо носи від смороду, кури з-під наших ніг біжать до гурту. Гидкі, якісь обскубані, а деякі то просто з кривавими ранами на спинах.

– Дивіться! – раптом гукає менший Вільхівський, себто Данько. Очі в нього витріщені, аж на лоба лізуть – від страху чи що? – Ондечки, дивіться!

– Коршак! – з жахом прошепотів хтось.

– Де?

– За липами, під горбком!

– Ой Боже! – це вже дівчата.

Я не знаю, хто що бачив. Бо світ мені потьмарився в очах. Знову чорна тінь постала перед зором – велика і страшна. Поки вона закрила мені небо, і липи, і курник, я встиг побачити Коршака із сокирою в руках і коня перед ним.

Та це ж Орлик, наш торішній улюблений кінь – гнідий з білою зірочкою на лобі, з білими задніми копитами. Скільки ми їздили верхи на ньому, як старався кожен пригостити його чимось смачненьким!..

Кури з усіх боків оточили Орлика біло-брудною піною, нетерпляче й настирливо лізли просто під ноги коневі, що покійно й приречено опустил голову перед Коршаком...

...Коли я розплющив очі, побачив небо. Висока ніжна блакить і легкі білі хмарки по ній ледь ворущаються, стиха пливуть.

Солодко пахла трава піді мною. По обличчю на шию і груди стікала вода, низько розстебнута сорочка змокріла, прилипла до тіла. Наді мною стояли хлопці, дівчата – усі з переляканими обличчями.

Ганя – з надутими щоками. Побачивши, що я розплющив очі, повернула набік голову й випорскнула з рота на землю цівку води.

Я поволі сперся на лікті, звівся на ноги.

– Ходімо? – тихо спитав Володька.

Я кивнув головою і побрів берегом від кринички на дорогу. Позаду кудахкали, киркали, кричали кури, лопотіли крильми. Я не оглядався, не дивився туди, але знав: усі вони зараз там, біля вбитого коня.

Ми йшли мовчки, пригнічені, аж поки не звернули за пагорб, поки не вщух позаду курячий гармидер.

Скоса поглядаючи на мене, хлопці почали стиха перемовлятися:

– Бачив, як він його? Просто в зірочку!

– Це курям на корм.

– Коня?

– А кого ж? Бачив, скільки там кісток валяється? Це вони вже стільки з'їли.

– Зерно колгосп економить – курей м'ясом годує. Стільки вже коней перебили!..

– У-у, соб-баки! Коней – і курям!..

– А щоб вони їм виздыхали!

– Ти думаєш, чого вони такі покльовані? До м'яса звикли, тепер одне одного клюють...

Я поволі плівся у гурті, не встрявав у розмови. Попереду, над пагорбом, замаячив вершечок дерева. Це крайня черешня. Там – Хутір.

Найшвидше ягоди досягають у Юхновому садку – на краю Хутора. Є тут і Степанове, і Буркова долина, і Мервин лісок. Назви ці теж лишилися від господарів, що колись жили тут, на хуторі. Коли жили – хто зна. Кажуть, до тридцять другого року, до колективізації. Ми ж, дітлахи, знаємо лише, де тут кращі черешні, де – яблука, а де – груші, вишні, горіхи. Ранні черешні – в Юхновому. Та ще незаймані, з гіллям, просто обліпленим ягідьми. Шмальки, видно, тут ще не були. Сьогодні побачать нас із ягідьми, то прибіжать і собі. Тоді нічого не залишиться.

А зараз нам – справжня розкіш. Ну хоч лягай на гілляці якій – і просто перед губами твоїми звисають рясні грона стиглих черешень. А що вже в торбу рвати – цілими жменями.

Обтяжені торбами, що аж змокріли знизу, з повними животами й обмурзаними лицами, вирушаємо назад.

– Води нап’ємось аж коло Білої Кринички, – каже Володька.

– А то коло курника не хочеться...

Знову цей курник!..

Ми йдемо на його білі стіни й коричневий бляшаний дах, як на приступ фортеці, в якій засів лютий ворог.

Підняв з дороги уламок запиленої дошки Володька – видно, від борту машини відламався. Петро Ситар знайшов дрючка у траві, ми із Сашком та обома Вільхівськими й дівчатами беремо у вільні від торбів руки по грудомасі.

І летять із наших рук у ненависні зажерливі створіння – у курей – дошка і дрючок, грудки сипляться поміж них. А ми хапаємо з-під ніг що потрапило, грабаємо пальцями по землі – чим кинути? І кидаємо, кидаємо, кидаємо у цих потвор з вискубанними хвостами і покльованими до крові спинами.

– О, вцілив, я вцілив!

– І я! І я!..

І хапаємо, хапаємо грудки, рвемо шматки землі й ледве стримуємось, щоб не швиргонуть в білу курячу колотнечу й торби з ягідьми.

– А, трясця вашій матері ниньки, це що за фулігани!

На крик, на курячий гамір вибігла з-за курника пташниця – тітка Аделька. Трясе над собою кулаками, біжить на нас люта:

– Харцизяки, вішальники, бандити, убивці!

Ми неохоче відступаємо зі своїми торбами від курника.

– Хай-но я матері скажу одного з другим! – гукає навздогін тітка.

Ми не озираємось. Важко дихаємо, відсапуємось, тісною ватагою йдемо дорогою.

Несемо додому ягоди.

СИНИЧКА

Оповідання

Спершу Віталько не звернув ніякої уваги на Мурого, що вийшов із-за хати. Йде собі кіт по траві кудись до паркану – то хай іде. Тільки

ж чого це він голову так високо задер? Ніби несе щось у зубах. А й справді, несе. Мишу? Та ні, бо волочиться щось по землі, мов риб'ячий хвіст.

Приглянувся Віталько. Та це ж... крило!

– Тату! – скрикнув.

– Чого тобі? – одірвався від сокири батько: якраз рубав дрова.

– Ой тату, Мурий пташку впіймав! Ой, бігом, тату, сюди!..

– Що? Де? – підбіг стурбований татко.

Але вже й сам побачив Мурого, що тягнув пташку подвір'ям. Крило волочилось по траві, кіт мало не наступав на нього лапою.

Татко вмить кинувся до розбишаки. Схопив руками за голову, пальцями стиснув коло рота. Мурий щосили запручався.

Віталько із завмираючим серцем стояв неподалік. Він помітив, як тріпнулося крило.

– Вона жива, жива!

Татко ще дужче стиснув Мурого.

– Н-ня-яв! – не витримав кіт.

І тієї ж миті пташка в його зубах затріпотіла. Розлючений кіт замахав перед собою лапами. Але пташка рвонулася з котячого рота і... Полетіла!

Це була синичка. Вона майнула жовтим животиком угору, здійнялася над рудим осіннім садом – і зникла за хатою, за гребенем шиферного даху.

Мурий метався подвір'ям, голосно, роздратовано м'явкав, нюшкував у траві. Ніяк не міг збагнути, куди ж поділась його здобич.

А Віталько все дивився й дивився у небо. Він і безмежно радів за синичку, що залишилася живою, і йому хотілося ще хоч раз побачити її.

– Це ти врятував їй життя, Вітальку, – сказав татко і поклав йому на плече свою велику теплу руку.

– А синичка знає, що це ми врятували її? – запитав хлопчик.

– Та ні...

– А я так хотів би, щоб вона знала. І щоб прилетіла до мене знову.

– Головне, що вона зосталася живою, – усміхнувся татко. – Ми зробили їй добро, але не треба чекати за це плати. Вчися, синку, робити добро з доброго серця. І не сподіватись на дяку.

ЛАСОЩІ ДЛЯ БІЛОЧКИ

Оповідання

Гай-гай, скільки снігу насипала зима! І подвір'я, і город – усе біле. На деревах – кожна гілочка наче пухом вкрита.

З іграшковими лопаткою та відерцем Настуня господарює на подвір'ї. Вранці дідусь попрокидав стежки до хвіртки, до льоху і хліва, пройти є кудюю, та Настуня іще далі сніг відносить. Нагортає лопаткою у відерце – і на город.

Аж гаряче стало від роботи. Зупинилась коло ганку відпочити хвилинку. Коли глядь – біля ясена, що на межі височить, майнуло щось на снігу. Білочка! Скік-скік – і на ясен махнула пухнастим хвостом. Й не стало за стовбуром.

Зірвалася Настуня з місця, скочила до хати, до дідуся гукає:
– А в нас білочка! На ясені сховалася!

Дідусь відклав корзину, яку плів з лози, зняв з носа окуляри, всміхнувся:

– Гніздечко там у неї. В дуплі. Вона й зіскочила звідти на землю. Там же горіх поряд. От вона й збирає горішки. А для неї це – ласощі.

– Де ж ті горішки там, як ми зібрали їх? Та ще й сніг упав.

– Ну, – дідусь розвів руками, – лишилось трохи під листям, то вона з-під снігу вигрібає.

Довго ще стояла Настуня на подвір'ї, з ясена очей не зводила. Не видно білочки. Мабуть, не знайшла горішків, он який сніг глибокий. Тепер вона вже не хоче спускатися намарне.

“Голодна, певне”, – подумала Настуня.

Згадала, як восени вони з дідусем назбирали там аж три відра горіхів. Настуня так старалась тоді – вишукувала їх у листі.

Дівчинка заспішила до хати.

– Мамо, дай мені горішків.

Мама набрала з мішечка цілу жменю, насипала Настуні в кишені.

– А як же ти їх полуциш? – похопилася раптом.

– Попроси дідуся, хай подушить.

Настуня розгублено глянула на дідуся. Той одірвався від своєї корзини, подивився понад окуляри, усміхнувся:

– Біжи, онучко, біжи...

Снігу було на городі – ледве пробилась Настуня. Підійшла до самого ясена. Під ним виднілись дрібненькі білчині сліди. А самої і не видно. Ондечки тільки дупло чорне високо.

Дивилась Настуня на те чорне вічко – аж шия заболіла голову тримати догори. Потім дістала з кишені горіхи, сипнула їх на сніг.

– Виходь, білочко! – гукнула. – Їж горішки. Це ж для тебе ласощі.

АЛЛО, ВОВК!

Оповідання

Ну й несида цей Ромко! Дідусь каже:

– На всіх збитках!

Бо й справді: то сіль по хаті розсипав – сніг серед літа робив, то зеленою фарбою костюм собі замаскував під вояцький... А це із шафи книжки всі повитягав, на підлозі в кімнаті розклав. Бо він шукав свою книжечку про хитрого горобчика – читати хотів. А книжечка ж його онде, в тумбочці лежить!

– Годі твої звички терпіти! – розсердився дідусь. – Зараз у ліс вовкові зателефоную. – хай прийде і забере тебе від нас...

– А хіба вовк має телефон? – здивувався Ромко.

– Авжеж, має, – підтвердив дідусь. – Чекай-но, зараз я в грубці розпалю – тоді подзвоню. Підеш, збитошник, до нього в ліс, на мороз.

Ромкові – не до збитків. Подумати лишень – надворі така завія, а ти з вовком іди до лісу...

Ні, треба рятуватися.

Поки дідусь вовтузився з сірниками коло грубки, Ромко вибіг у коридор, знайшов телефонний довідник на полиці.

Може, обманює дідусь, що вовк має телефон?

Аж ні, є! Ромко вже уміє читати – ось тобі й знайшов!

Хоч спершу навіть очам не повірив, але ж осьдечки на другій сторінка містечкового довідника так і написано: “Вовк”.

Оце та-а-ак!.. Значить, правду каже дідусь, не просто лякає.

Ромчик зняв слухавку, набрав номер вовка. З ляком чекав на відповідь.

Як той вовк озветься? Може, зависє? Чи людською мовою заговорить, як у казках?

Трубку на тому кінці проводу хтось узяв.

– Добрий день! – чемно привітався Ромчик. – Це телефон Вовка?

– Добрий день! – озвався до нього несподівано милий, та ще й жіночий голос. – Так, це квартира Вовка.

Ромкові дух перехопило: це ж справді отак просто міг дідусь подзвонити й запросити вовка, щоб той забрав його!

– А де вовк? – тремтячим голосом спитав Ромко.

– Його нема вдома, – озвався той самий голос.

Мабуть, це лисиця! Тільки вона розмовляє таким лагідним, облесливим голосом. Може, зайшла погостювати до вовка.

– Лисичко-сестричко, – попросив Ромко, – скажи вовкові, щоб не приходив за Ромчиком. Бо відтепер я буду вже слухняним.

І поклав трубку.

Довго переводив подих, тамував стукіт серця. Врешті, заспокоївся.

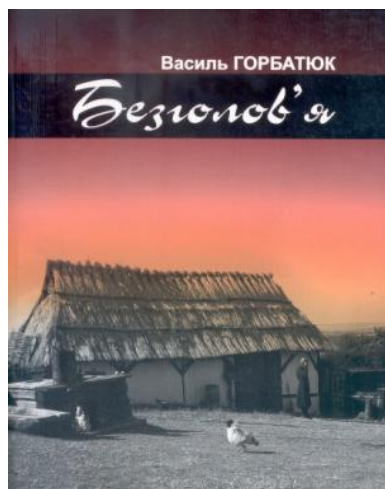
Повернувся до кімнати.

У грубці весело палахкотів вогонь. Дідусь встав зі стільчика, уважно глянув на Ромчика.

– Ти знову щось накоїв, Романе?

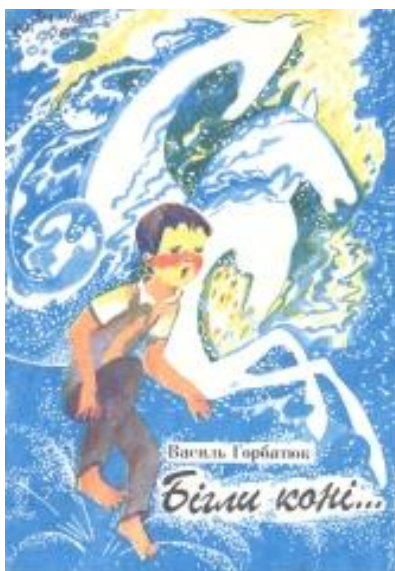
– Ні, дідусю, – радо заявив Ромчик. – А до вовка я сам подзвонив і попросив, щоб він за мною не приходив. Я більш не буду збитошним. Тепер я буду слухняним.

I. ОКРЕМІ ВИДАННЯ ТВОРІВ ВАСИЛЯ ГОРБАТЮКА

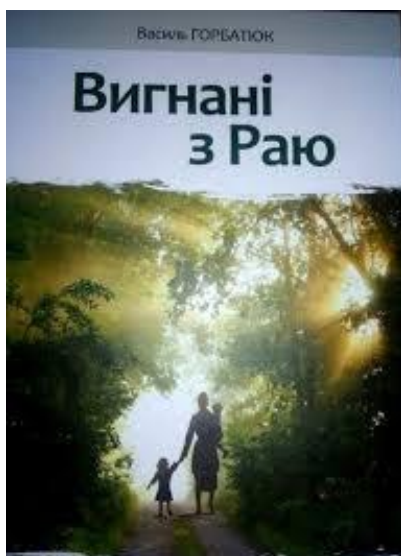
Горбатюк В **Безголов'я** : повісті, оповідання / В.Горбатюк. – Кам'янець-Подільський : Мошак М.І., 2008. – 239 с.

До книги входять повісті “Косовиця”, “Благодійник”, “Де починається Гольфстрім”, а також більше десяти оповідань, написаних автором в різні роки. Героїв цих творів об'єднує душевне тепло, вболівання за долю рідної землі, а також працьовитість та доброта.

Горбатюк В. **Бігли коні...** : повість / В.Горбатюк ; мал. О.Скорупської. – Хмельницький : Поділля, 1996. – 30 с.

Цю повість автор адресує молодшим школярам. Жвавою, цікавою, соковитою мовою розповідає він про веселі та цікаві пригоди хлопчика Віталька. У спілкуванні з ровесниками й дорослими, з птахами і тваринами пізнає він життя і цей незвичайний та захоплюючий світ. Доброта, чесність, повчальність – те, що відрізняє цю повість В.Горбатюка з-поміж інших авторів.

Горбатюк В. **Вигнані з Раю** : художньо-документальний роман / В.Горбатюк. – Кам'янець-Подільський : Друкарня “Рута”, 2019. – 184 с.

В основу нового роману покладено історичні події від ХІХ століття до наших днів, які відбувалися в рідному селі письменника – Гнатівцях Хмельницького району. В головній сюжетній лінії лежить історія сім'ї знищеного комуністичним режимом Броніслава Бжевського, репресії проти польського та

українського населення села. Роман має своєрідну мозаїчну будову, яка дає можливість відстежувати розвиток подій у кількох часових вимірах.

Горбатюк В. **Де починається Гольфстрім** : повість, оповідання / В.Горбатюк. – Хмельницький, 2000. – 78 с.

Ця книга знайде свого прихильника як серед дорослого читача, так і серед юні. Адже в ній так яскраво і образно розкривається складний світ людських взаємин – з радіщами і печалюми, з добром і злом. Тонкий психологізм, глибоке проникнення в людську душу, виразна мова – все це присутнє в повісті та оповіданнях, що входять до цієї збірки.

Горбатюк В. **З-під трави забуття** : подільські шляхи укр. письменників / В.Горбатюк. – Хмельницький : Поліграфіст-2, 2011. – 221 с. – (Хранителі рідного слова).

Книга розповідає про письменників, літературознавців, дослідників народної творчості, на долю яких випали арешти, переслідування та смертні вироки. На основі архівних документів, спогадів та досліджень автор повертає забуті й маловідомі імена митців, чиє життя і творчість пов'язані з Поділлям.

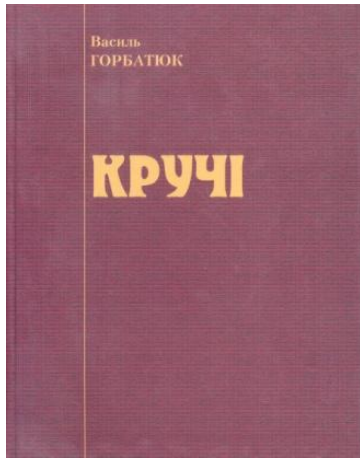
Горбатюк В. **Золоті кораблі** : оповідання / В.Горбатюк ; худож. О.Корищенко. – Київ : Веселка, 1986. – 35 с.

У цій книжці оповідань майстерно зображено світ дитинства: стосунки між ровесниками, шкільне життя, світ природи, словом усе, що оточує дитину змалечку. Здається, що герої цих оповідань живуть звичайним життям – ходять в школу, допомагають батькам, набувають перших трудових навиків. Проте, прочитавши ці твори, обов'язково зрозумієш, що таке справжня дружба, подвиг, шанобливе ставлення до природи і, взагалі, як гарно жити на світі, коли ти з нетерпінням чекаєш весну.

Горбатюк В. **Кринична вода** : оповідання / В.Горбатюк. – Київ : БрайтСтарПаблішинг, 2017. – 126 с. – (Теплі історії).

Взаємини, спілкування між дорослими й дітьми, між людьми і природою – основні теми оповідань, що складають цю книгу.

Горбатюк В. **Кручі** : роман-літопис у зводах / В.Горбатюк. – Кам'янець-Подільський : Мошак М.І., 2008. – 568 с.

Події роману відбуваються в українському селі (ймовірно Гнатівці, де народився і виріс автор) на Поділлі. Доля героїв роману складні, драматичні, часто трагічні, пов'язані одним віковичним вузлом, просякнуті потом, слізьми і кров'ю. Сторінки роману органічно переплітаються документальними матеріалами.

Горбатюк В. **Ласощі для білочки** : оповідання / В.Горбатюк ; мал. О.Скорупської. – Хмельницький : Тріада-М, 2002. – 23 с.

Збірка оповідань “Ласощі для білочки” – це цікаві пригоди хлопчиків та дівчаток, пізнання ними себе і довколишнього світу. На такі оповідання варто звертати увагу і батькам, використовувати їх у сімейному читанні. Адже ці колоритні, пізнавальні, веселі, часом іронічні оповідання вчать доброти і щирості, пробуджують у юного читача почуття любові до ближнього, до природи, спонукають задуматися над добром і злом. Безперечно, вони залишають світлий слід в душі і пам'яті дитини.

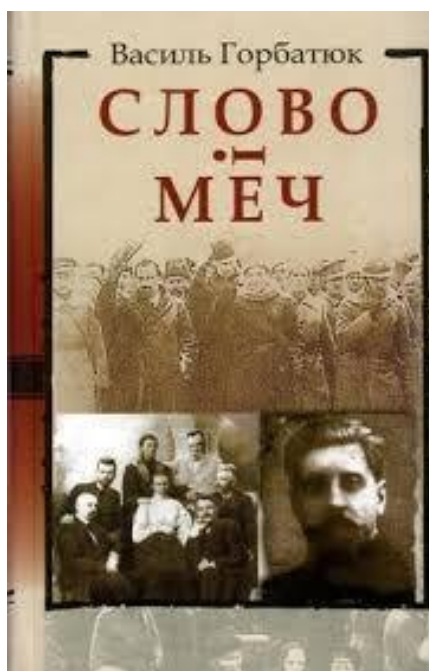
Горбатюк В. **Місцеве самоврядування Хмельниччини** : нариси історії місцевих громад Деражнянського району / В.Горбатюк, П.Слободянюк. – Хмельницький : Поділля, 2003. – 768 с.

У книзі з об'єктивних позицій на багатому історико-фактологічному матеріалі комплексно висвітлюються етнонаціональні витоки, минулі і сучасні соціально-економічні питання і проблеми життєдіяльності місцевих громад, що формувались на території сучасного Деражнянського району Хмельницької області.

Горбатюк В. **Птиці над нами** : повісті, оповідання / В.Горбатюк. – Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2016. – 272 с.

Нову книгу письменника складають повісті та оповідання, написані за останні роки. Своєрідність образів, тонкий психологізм, майстерність слова – все це характерне для творчості автора і відображене у його творах.

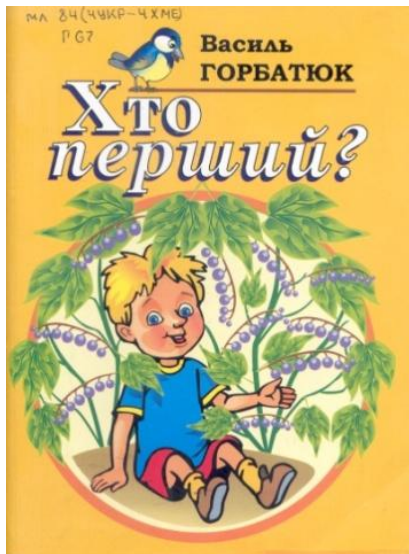
Горбатюк В. **Слово і меч** : роман / В.Горбатюк. – Київ : Ярославів Вал, 2013. – 512 с.

Художньо-документальний роман "Слово і меч" – це розповідь про майже невідомого нині літератора, учасника визвольного руху Павла Богацького, творчий шлях якого тісно пов'язаний з долями тоді молодих М.Шаповала, М.Євшана, М.Рильського, О.Олеся, П.Тичини, В.Свідзінського та інших письменників, політичних діячів України.

Горбатюк В. **Тенета 30-х** : художньо-документ. проза / В.Горбатюк. – Хмельницький, 2003. – 95 с.

До цієї книги увійшли оповідання, уривок з ще не виданого роману, нариси про трагічні події в житті українського народу, зокрема подолян, що відбувалися в 30-х роках ХХ століття – голодомор та репресії. Художнім словом, мовою документів, спогадами свідків тих лихоліть веде розповідь письменник.

В. **Хто перший?** : оповідання, повість / В.Горбатюк. – Городок : Бедрихів край, 2011. – 80 с.

Оповідання та повісті, вміщені до даної збірки, розповідають про цікаві, повчальні, іноді смішні, пригоди хлопчиків та дівчаток, про пізнання ними себе та навколишнього світу.

Горбатюк В. **Ще настане ваша пора** : документ. роман / В.Горбатюк. – Хмельницький : Поліграфіст-2, 2012. – 368 с.

Події документального роману відбуваються на території сучасного Віньковецького району. Юнаки та дівчата з подільського села стали на шлях боротьби за вільну та самостійну державу Україну. Їхній героїзм і трагедії, кохання і втрати, високі мрії і жорстокі покарання складають сюжет роману. Адже роман створений за спогадами учасників і свідків тих подій та за архівними документами.

Горбатюк В. **Ясен-дерево** : оповідання / В.Горбатюк. – Київ : Рад. письменник, 1983. – 190 с.

Це перша книга оповідань нашого земляка – письменника Василя Горбатюка. Його твори населені сучасними людьми з їх турботами і з тією достеменною душевністю, без якої не існує життя. Тонко й ненав'язливо, через настрої, через побутові подробиці розкриває він їхній світ діянь. У передмові до збірки відомий письменник В.Яворівський написав: “Його світ відкритий. Заходьте в нього довірливо і впевнено. Вас зустрінуть не літературні персонажі, а живі люди, які прагнуть зрозуміти себе і світ, в якому живуть, які хочуть, щоби на нашій землі було ще більше краси, добра і правди”.

II. ПУБЛІКАЦІ ТВОРІВ В.ГОРБАТЮКА У ЗБІРНИКАХ

- ◆ Горбатюк В. **Алжир** : новела / В.Горбатюк // Південний Буг. – 2018. – № 1. – С. 170-173.
- ◆ Горбатюк В. **Безголов'я** : оповідання / В.Горбатюк // Автограф : зб. Хмельницької обл. організації НСПУ. – Хмельницький, 2002. – С. 20-21.
- ◆ Горбатюк В. **Гіркий мед** : новела / В.Горбатюк // Південний Буг. – Хмельницький, 2018. – № 2. – С. 18-20.
- ◆ Горбатюк В. **Глина** : новела / В.Горбатюк // Літературна Хмельниччина. – Хмельницький, 2005. – С. 547-551.
- ◆ Горбатюк В. **Глина** : новела / В.Горбатюк // Немирівські мелодії : літературний альманах. – Вінниця, 2005. – С. 87-93.
- ◆ Горбатюк В. **Де починається Гольфстрім**: оповідання / В.Горбатюк // Перед останнім уроком : оповідання. – Київ, 1990. – С. 3-18.
- ◆ Горбатюк В. **З книги “Тенета 30-х”** / В.Горбатюк // Великий терор на Хмельниччині : історико-краєзнавчий зб. (свідчення та документи). – Хмельницький, 2004. – С. 284-288.
- ◆ Горбатюк В. **Кирило** / В.Горбатюк // Що записано в книгу життя : антологія оповідання. – Київ, 2003. – С. 46-59.
- ◆ Горбатюк В. **Косовиця** : повість / В.Горбатюк // Автограф : зб. Хмельницької обл. організації НСПУ. – Хмельницький, 2000. – С. 56-69.
- ◆ Горбатюк В. **Ласощі для білочки** : оповідання / В.Горбатюк // Літературна Хмельниччина ХХ століття : хрестоматія. – Хмельницький, 2005. – С. 539-540.
- ◆ Горбатюк В. **На легких роботах** / В.Горбатюк // Оповідання'84 : збірник. – Київ, 1985. – С. 94-105.
- ◆ Горбатюк В. **Німфи і сатири у сплетінні виноградної лози** : уривок з роману / В.Горбатюк // Південний Буг : альманах. – Хмельницький, 2020. – № 5-6. – С. 97-106.
- ◆ Горбатюк В. **Образа** : оповідання / В.Горбатюк // Літературна Хмельниччина ХХ століття : хрестоматія. – Хмельницький, 2005. – С. 540-542.
- ◆ Горбатюк В. **Пастка** : оповідання / В.Горбатюк // Південний Буг. – Хмельницький, 2019. – № 3. – С. 206-212.

- ◆ Горбатюк В. **Пісня про глину. Диво надвечірнє. Глина** : уривок з роману “Ще настане ваша пора” / В.Горбатюк // Автограф : альманах Хмельницької обл. організації НСПУ. – Хмельницький, 2012. – С. 56-64.
- ◆ Горбатюк В. **Перше місце** : оповідання / В.Горбатюк // Хмельниччина літературна : зб. обл. організації Спілки письменників України. – Хмельницький, 1992. – С. 31-34.
- ◆ Горбатюк В. **Тернова хустина** : оповідання / В.Горбатюк // Хмельниччина літературна : зб. творів членів обл. організації Спілки письменників України. – Хмельницький, 1990. – С. 66-70.
- ◆ Горбатюк В. **Ягоди-черешні** : оповідання / В.Горбатюк // Літературна Хмельниччина ХХ століття : хрестоматія. – Хмельницький, 2005. – С. 542-547.

ІІІ. ПУБЛІКАЦІЙ ТВОРІВ В.ГОРБАТЮКА У ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ

У ЖУРНАЛАХ

- ◆ Горбатюк В. **Безголов'я** : оповідання / В.Горбатюк // Київ. – 2005. – № 9. – С. 123-126.
- ◆ Горбатюк В. **Благодійник** : повість / В.Горбатюк // Дзвін. – 2004. – № 10. – С. 22-51.
- ◆ Горбатюк В. **Висока зоря** / В.Горбатюк // Жовтень. – 1985. – № 12. – С. 72-75.
- ◆ Горбатюк В. **До старої фортеці** : оповідання / В.Горбатюк // Зона. – 2002. – № 16. – С. 86-92.
- ◆ Горбатюк В. **Додому чекала** : оповідання / В.Горбатюк // Україна. – 1981. – № 9. – С. 14-15.
- ◆ Горбатюк В. **Другої зустрічі не було** : спогад / В.Горбатюк // Київ. – 2001. – № 11-12. – С. 156-159.
- ◆ Горбатюк В. **Заздрили Савчукам** : оповідання / В.Горбатюк // Дніпро. – 1983. – № 7. – С. 76-80.
- ◆ Горбатюк В. **Золоті кораблі** : оповідання / В.Горбатюк // Прапор. – 1986. – № 8. – С. 181-184.
- ◆ Горбатюк В. **Косовиця** : повість / В.Горбатюк // Дзвін. – 2002. – № 11-12. – С. 29-43.

- ◆ Горбатюк В. **Ліс рубають** : оповідання / В.Горбатюк // *Соборність*. – 2002. – № 1. – С. 35-45.
- ◆ Горбатюк В. **На легких роботах** : оповідання / В.Горбатюк // *Україна*. – 1984. – № 33. – С. 8-10.
- ◆ Горбатюк В. **Падають жолуді** : розділи з роману “Кручі” / В.Горбатюк // *Вітчизна*. – 2007. – № 9-10. – С. 84-138.
- ◆ Горбатюк В. **Партизанська зв’язкова** : оповідання / В.Горбатюк // *Однокласник*. – 1990. – № 8. – С. 5.

У ГАЗЕТАХ

- ◆ Горбатюк В. **Алжир** : новела / В.Горбатюк // *Подільські вісті*. – 2011. – 1 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Безголов’я** : оповідання / В.Горбатюк // *Подільські вісті*. – 2000. – 28 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Білий-білий цвіт** : етюд / В.Горбатюк // *Прапор Жовтня*. – 1979. – 1 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Біля криниці** : етюд / В.Горбатюк // *Радянське Поділля*. – 1977. – 16 квіт. ; *Корчагінець*. – 1979. – 30 черв.
- ◆ Горбатюк В. **В “Українській хаті”** : уривок із роману “Слово і меч” / В.Горбатюк // *Літературна Україна*. – 2010. – 14 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **Відгомін** : оповідання / В.Горбатюк // *Радянське Поділля*. – 1978. – 13 жовт. ; *Літературна Україна*. – 1982. – 21 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **Вдячність** : етюд / В.Горбатюк // *Прибузька зоря*. – 1973. – 13 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **[Вірш]** / В.Горбатюк // *Літературна Україна*. – 2015. – 18 черв. – С. 8.
- ◆ Горбатюк В. **Гіркий мед** : оповідання / В.Горбатюк // *Літературна Україна*. – 2018. – 29 листоп. – С. 13.
- ◆ Горбатюк В. **Голуби** : оповідання / В.Горбатюк // *Корчагінець*. – 1983. – 8 лют., 10 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Гостини** : оповідання / В.Горбатюк // *Корчагінець*. – 1979. – 15 трав., 19 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Де починається Гольфстрім** : повість / В.Горбатюк // *Корчагінець*. – 1988. – № 3, 4, 5, 6.
- ◆ Горбатюк В. **Диво надвечірнє “Ще настане ваш час”** : уривок з документ. роману / В.Горбатюк // *Подільські вісті*. – 2009. – 3 листоп.

- ◆ Горбатюк В. **До старої фортеці** : оповідання / В.Горбатюк //Радянське Поділля. – 1990. – 31 жовт. ; Кам'янець-Подільський вісник. – 2001. – 2 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Додому чекала** : оповідання / В.Горбатюк // Прапор Жовтня. – 1981. – 27 лют., 28 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Дивний чоловік** : оповідання / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1981. – 29 лип.
- ◆ Горбатюк В. **Заздрили Савчукам** : оповідання / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1978. – 8 верес.
- ◆ Горбатюк В. **Золоті кораблі** : оповідання / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1982. – 7 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Зустріч** : оповідання / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1980. – 22 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Капітуляція** : оповідання / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2013. – 26 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Кирило** : оповідання / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2003. – 19 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Кленок** : етюд / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1984. – 27 лип. ; Літературна Україна. – 1986. – 9 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **Краплини на кленовому листі** : етюд / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1977. – 8 черв.
- ◆ Горбатюк В. **Криниця** : новела / В.Горбатюк // Прибузька зоря. – 1973. – 18 верес. ; Прапор Жовтня. – 1978. – 9 груд. ; Прибузька зоря. – 1978. – 7 жовт. ; Корчагінець. – 1978. – 21 верес.
- ◆ Горбатюк В. **Кручі** : роман-літопис у зводах (фрагменти) / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2016. – 23 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Ласощі для білочки** / В.Горбатюк // Дзвіночок. – 2012. – № 6. – С. 10.
- ◆ Горбатюк В. **Ластів'їне гніздо** : оповідання / В.Горбатюк // Відродження. – 2000. – 31 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Лелеки приносять щастя** : оповідання / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1979. – 18 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Любов і молоко** : оповідання / В.Горбатюк // Прапор Жовтня. – 1979. – 31 жовт. ; Молодь України. – 1983. – 9 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Мелодія** : оповідання / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1982. – 25 верес.

- ◆ Горбатюк В. **На Мозелі** : уривок з роману / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2000. – 27 черв.
- ◆ Горбатюк В. **Надійка** : оповідання / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1979. – 18 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Небіж Гринь** : оповідання / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1999. – 4 листоп. ; Літературна Україна. – 2000. – 18 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Оселя під червоним дахом** : новела / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1989. – 15 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Пам'ятник** : оповідання / В.Горбатюк // Ровесник. – 1994. – 2 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Переможниця** : оповідання / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1989. – 22 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Перше місце** : оповідання / В.Горбатюк // Прапор Жовтня. – 1980. – 3 черв.
- ◆ Горбатюк В. **Півні на воротах** : оповідання / В.Горбатюк // Прапор Жовтня. – 1989. – 9 верес.
- ◆ Горбатюк В. **По конюшину** : оповідання / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1979. – 6 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Риба** : оповідання / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2012. – 10 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Стоячий пасажир** : оповідання / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1981. – 9 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Строком до першого** : оповідання / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1988. – 18-24 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Шуміла гроза** : оповідання / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1982. – 7 жовт. ; Радянське Поділля. – 1983. – 20 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Ягоди-черешні** : оповідання / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1992. – 23 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Ясен-дерево** : оповідання / В.Горбатюк // Радянське Поділля. – 1981. – 8 груд.

*З Іваном Степановичем Валідудою
с. П'ятничани Чемеровецького району*

КРАЄЗНАВСТВО, ІСТОРІЯ

- ◆ Горбатюк В. **Блакитні лисиці Володимира Отроковського** : до 120-ої річниці з дня народження / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2012. – 30 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **В огнях палаючих мечів** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2010. – 30 берез.
- ◆ Горбатюк В. **“...Віддали вік ви молодий”** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2011. – 9 серп. – (Так було).
- ◆ Горбатюк В. **Від Гути-Янковоцької до Києва** / В.Горбатюк // Зона. – 2002. – № 16. – С. 115-117.
- ◆ Горбатюк В. **Вмирили сестри зі словами: “Я їсти хочу”** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2003. – 13 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Глиняний колос без “голови”** / В.Горбатюк // Колесо. – 2004. – 24 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Гнатовецька Голгофа** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2001. – 23 серп. ; Зона. – 2002. – № 16. – С. 97-115.

- ◆ Горбатюк В. **Гнатовецька Голгофа** / В.Горбатюк // Великий терор на Хмельниччині : історико-краєзн. зб. (свідчення та документи). – Хмельницький, 2004. – С. 288-302.
- ◆ Горбатюк В. **Гомін у лісі** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1987. – 14 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **До Кам'янця й назад** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1988. – 2-8 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **Життєпис батька поділлєзнавства** : [про книгу А.Трембіцького “Євфимій Сіцинський”] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2010. – 26 лют.
- ◆ Горбатюк В. **“...Звертаюся до вас, генеральний комісарє”** : наш земляк Й.А.Ковальський / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2008. – 26 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Знаки і символи** / В.Горбатюк // Дзвін. – 1990. – № 9. – С. 159.
- ◆ Горбатюк В. **“Зовсім таємно” стає явним** / В. Горбатюк // Проскурів. – 2003. – 18 лип.
- ◆ Горбатюк В. **Іде “визвольниця братів”** / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2014. – 11 верес. – С. 9.
- ◆ Горбатюк В. **Історія на сторінках журналу “Село”** / В.Горбатюк // Слово “Просвіти”. – 2005. – 21-27 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **“...Контрреволюційної організації “Просвіта”** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2003. – 6 трав.
- ◆ Горбатюк В. **На зв'язок іде Валя** : [партизанка Валя Сологуб] / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1987. – 2 лип.
- ◆ Горбатюк В. **Нескорені** / В.Горбатюк // Свобода. – 2005. – 2 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Нові лауреати “Скарбів землі Болохівської”** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2010. – 13 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Олена Міхненко – дочка Нестора Махно** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2000. – 5 верес.
- ◆ Окіпний В. **Папірня й худоба були суперниками** / В.Окіпний // Подільські вісті. – 1999. – 22 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Поетичний роман ГУЛАГу** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2004. – 27 серп.
- ◆ Горбатюк В. **“Просвіта” на сторінках журналу “Село”** / В.Горбатюк // “Просвіта” в духовно-культурному піднесенні України : матеріали Всеукр. науково-практ. конференції, присвяченої 100-

річчю з часу створення “Просвіти” на Поділлі. – Хмельницький, 2005. – С. 225-231.

◆ Горбатюк В. **Сині вікна Махновського краю** / В.Горбатюк // Проскурів. – 2000. – 24 серп.

◆ Окіпний В. **Страшні уроки 33-го** / В.Окіпний // Подільські вісті. – 2003. – 6 берез.

◆ Горбатюк В. **Театральна завіса відкриває таємниці** : історія Хмельницького музично-драм. театру / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2008. – 2 верес.

◆ Горбатюк В. **Тридцять дев’ять і один** / В.Горбатюк // Зона. – 2002. – № 16. – С. 92-97.

◆ Горбатюк В. **У полум’ї “пожежі”** / В.Горбатюк // Проскурів. – 2001. – 6, 20 квіт.

◆ Горбатюк В. **У спальні графині Орловської** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1999. – 20 лип.

◆ Горбатюк В. **“...Учасник контрреволюційної організації “Просвіта”** / В.Горбатюк // “Просвіта” в духовно-культурному піднесенні України : матеріали науково-практ. конференції, присвяченої 100-річчю з часу створення “Просвіти” на Поділлі. – Хмельницький, 2005. – С. 221-224.

◆ Горбатюк В. **Як навчались наші прадіди** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2001. – 30 серп.

ПРО РІДНУ МОВУ

◆ Горбатюк В. **І на сторожі – слово** : [літерат. молодіжний конкурс] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2013. – 21 трав.

◆ Горбатюк В. **Однина, множина... двоїна** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1990. – 18 листоп.

◆ Горбатюк В. **Слово про слово** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1989. – 25 черв.

◆ Горбатюк В. **Справа життя – українське слово** : 125 років з дня народження видатного мовознавця Г.Голоскевича, який народився в с. Супрунківці Кам’янець-Подільського району / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2010. – 29 січ.

◆ Горбатюк В. **Таїна слова** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1990. – 9 груд. – (Як пишемо, як говоримо).

- ◆ Горбатюк В. **Як пишемо, як говоримо** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1990. – 28 жовт. – (Мово моя українська).
- ◆ Горбатюк В. **Як повітря, як хліб, як вода...** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1988. – 24-20 лип.

ІЗ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ДОРІГ І ЗУСТРІЧЕЙ

- ◆ Горбатюк В. **Ахматівські читання у подільській Слобідці** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2012. – 24 лип.
- ◆ Горбатюк В. **Анатоль Юриняк** : таємниця справжнього імені / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 5, 8, 12 лип.
- ◆ Окіпний В. **Бережімо наші душі** : [бесіда з лікарем-психіатром А.Паніровською] / В.Окіпний // Подільські вісті. – 1999. – 4 лют.
- ◆ Горбатюк В. **В краю золотого колоса** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1986. – 1 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Весняний настрої** / В.Горбатюк // Радянський студент. – 1978. – 8 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Володар лану** / В.Горбатюк // Прибузька зоря. – 1972. – 21 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Дозріле колосся днів** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1972. – 31 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Дорогі реліквії** : нарис / В.Горбатюк // Прапор Жовтня. – 1982. – 2 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Дорогою батьків** / В.Горбатюк // Прибузька зоря. – 1972. – 15 черв.
- ◆ Горбатюк В. **Дорогою до Парижа** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1999. – 1 черв.
- ◆ Горбатюк В. **Дотягнись до своєї зірки** / В.Горбатюк // Радянський студент. – 1981. – 1 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Закохані в пісню** / В.Горбатюк // Прибузька зоря. – 1972. – 18 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Зелен-зелен Великдень** / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2009. – 23 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Земля Франкових** / В.Горбатюк // Сільський час. – 2000. – 29 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Зірковий рік Павлика Дасюка** / В.Горбатюк // Хмельниччина. – 2001. – 14 груд.

- ◆ Горбатюк В. **Знайшов притулок** / В.Горбатюк// Молодь України. – 1972. – 3 верес.
- ◆ Горбатюк В. **Екіпаж подано в гараж** : [про майстра фаєтонів М.Капелюха] / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1988. – 10 січ.
- ◆ Горбатюк В. **...І п'ята сестра – Леоніда** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1987. – 21 лип.
- ◆ Горбатюк В. **...І такі романтичні легенди навколо “Журби”** / В.Горбатюк// Слово Просвіти. – 2004. – 15-21 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Коли м'яча ганяли ще босими...** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2003. – 2 верес.
- ◆ **Горбатюк В. Колос зерном багатий** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1980. – 2 верес.
- ◆ Горбатюк В. **Летіть, голуби** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1999. – 7 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Ми на те на землі** : нарис / В.Горбатюк // Прапор Жовтня. – 1981. – 15 верес.
- ◆ Горбатюк В. **Музика праці, музика життя** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2003. – 10 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **На зв'язок іде Валя** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1987. – 2 лип.
- ◆ Горбатюк В. **На своїй землі** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1999. – 14 верес.
- ◆ Горбатюк В. **Носій радості** / В.Горбатюк // Прибузька зоря. – 1972. – 19 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Одне серце на два береги** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2004. – 12 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **“Орлята” завжди у дорозі** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1984. – 31 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Подільські перлини** / В.Горбатюк // Експрес. – 1999. – 24 квіт. – 2 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Почуття і слово** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1989. – 8 січ.
- ◆ Горбатюк В. **При світлі Лєсиного слова** / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2000. – 16 берез.
- ◆ Горбатюк В. **“Розпрягайте, хлопці, коні”** : історія пісні / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2000. – 21 лип.

- ◆ Горбатюк В. **Скарб, який залишив батько** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2001. – 27 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Справи музейні журналістів Ярмолинеччини** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2002. – 30 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Стежка у життя** / В.Горбатюк // Прибузька зоря. – 1973. – 30 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Траєкторія з напрямком... униз** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1999. – 24 черв.
- ◆ Горбатюк В. **Тривожні сни** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1987. – 16 трав.
- ◆ Горбатюк В. **У натхненні минувшини й десь** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 7 січ.
- ◆ Окіпний В. **Український світ юного вірменського серця** / В.Окіпний // Подільські вісті. – 2001. – 18 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **Футбол на милицях** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 1999. – 22 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Хліб на столі – сонце в хаті** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2003. – 9 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Хмельничанка підкоряє Мілан** / В.Горбатюк // Експрес. – 1999. – 4 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Черешня з лелечими крильми** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2001. – 27 лип.
- ◆ Горбатюк В. **Чи веде ця дорога в тупик, або “Я борюся за дітей”** / В.Горбатюк // Ровесник. – 1998. – 11 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Чи є привиди в древньому Кам’янці?** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2002. – 19 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Щастя ростити: їх нагородила Вітчизна** / В.Горбатюк // Прибузька зоря. – 1973. – 13 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Щоб не згасло ім’я** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1988. – 21 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Юний соловейко Поділля** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 11 груд.

ПРО ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

- ◆ Горбатюк В. **“Автограф” від подільських літераторів** / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2012. – 22 берез.

- ◆ Горбатюк В. **“Автограф” від подільських письменників** : вийшов у світ черговий випуск альманаху “Автограф” / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2012. – 22 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Афанасій Коляновський – лауреат премії імені Володимира Булаєнка** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2011. – 17 черв.
- ◆ Горбатюк В. **“...Бо я полюбив їх”** : подільські сторінки письменника Миколи Сарми-Соколовського / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2006. – 28 берез.
- ◆ Горбатюк В. **“В полум’ї був спервовіку і в полум’я вернувся...”** : [Володимир Свідзинський] / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2013. – 10 жовт. – С. 15.
- ◆ Горбатюк В. **Валер’ян Поліщук – студент Кам’янецького Українського університету** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2007. – 16 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **Велике слово поета** : до 90-річчя від дня народження П.Г.Тичини / В.Горбатюк // Радянський студент. – 1981. – 8 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Ви любите своє ім’я?** : про творчість Г.Храпача / В.Горбатюк // Друг читача. – 1985. – 24 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Ви любите своє ім’я?** : рецензія на збірку Г.Храпача “Жайворонки над нивою” / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1984. – 25 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Виміри живого спілкування** : [презентація нової книги Б.Грищука “Голос нічної ластівки”] / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2010. – 4 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Висока гора Леоніда Глібова** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2002. – 4 квіт.
- ◆ Горбатюк В. **Він залишився незламним** : до 110-річчя Б.Антоненка-Давидовича / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2009. – 6 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Вогні палаючих мечів Герася Соколенка** / В.Горбатюк // Проскурів. – 2010. – 13 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Гостре слово тихої людини** : [письменник М.Ф.Тищук] / В.Горбатюк // Південний Буг : альманах. – Хмельницький, 2020. – № 5-6. – С. 178-180.
- ◆ Горбатюк В. **Грізна зброя “козака Сосюри”** / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2007. – 23 серп.

- ◆ Горбатюк В. **Дві пристрасті Степана Риндика** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2010. – 28 верес.
- ◆ Горбатюк В. **До свободи – крізь мури і дроти** : пам'яті С.Караванського / В.Горбатюк // Проскурів. – 2017. – 26 січ.
- ◆ Горбатюк В. **“Душа горить новою ерою”** : [Герась Соколенко] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2011. – 18 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Живе у селі поетеса** : [Раїса Гаврилюк, с Іршики Старокостянтинівського району] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2012. – 21 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Ескізи душі Галини Панчук** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2012. – 22 трав.
- ◆ Горбатюк В. **За прозорістю – глибина** : [про Петра Маліша] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2007. – 16 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Залюблений у вітер** : до 110-річчя від дня народження Переца Маркіша / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 9 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Замість писаря – письменник** : Петрові Савчуку – 80! / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2015. – 28 лип.
- ◆ Горбатюк В. **“Землі ласкавої куточок милий!”** : дні В. Свідзінського на Хмельниччині / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2011. – 10 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Зернослово Костя Гордієнка** / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2009. – 10 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Золотими стежками Віктора Зубара** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2013. – 5 верес. – С. 7.
- ◆ Горбатюк В. **“...І в полум'я знову вернуся”** : до 120-річчя В.Свідзинського / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 11 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **“І підноситься Триста мечів”** : герої Крут у творчості поета Герася Соколенка / В.Горбатюк // Слово Просвіти. 2015. – № 4. – С. 6.
- ◆ Горбатюк В. **Крізь темні ночі – до України** : [Олександр Смотрич] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2011. – 18 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **“Кулінарія” сатирика** : про нову книгу М.Тищука “Справи і приправи” / В.Горбатюк // Друг читача. – 1982. – 19 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Літературна премія імені Миколи Федунця** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2015. – 10 лют.

- ◆ Горбатюк В. **Літературні шляхи Тулубів** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2007. – 18 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Меморіальний фонд Анатолія Гарматюка** / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2013. – 29 серп. – С. 6.
- ◆ Горбатюк В. **Мемуари у жанрі буфонади** : [про книгу Б.Грищука “Мемуари”] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2012. – 14 лют.
- ◆ Горбатюк В. **“Мета його – то правда і любов”** : до 75-річчя поета М.Матвіїва / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2015. – 27 січ.
- ◆ Горбатюк В. **Миколі Федунцю виповнилося б 70** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2010. – 24 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Миті життя гумориста і сатирика** : [письменник А.Гарматюк] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2011. – 20 верес.
- ◆ Горбатюк В. **Молоде пагіння сучасного письменства** : [відбулася обл. нарада молодих письменників Хмельниччини] / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2015. – 26 лют. – С. 14.
- ◆ Горбатюк В. **“Найпрекрасніша з квіток саду українського”** : Володимир Свідзинський – син Поділля / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2004. – 3 лют.
- ◆ Горбатюк В. **“Народу рідному – усе!”** : на Хмельниччині відбулися урочистості з нагоди 115-ї річниці з дня народження М.Годованця / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2008. – 4 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Не просто вчитель гімназії** : Т.Шевченко і Петро Чуйкевич / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2009. – 24 лют.
- ◆ Горбатюк В. **Не тільки в “силі” сила** : рецензія на збірку М.Тищука “Цап із каблучкою” / В.Горбатюк // Прапор Жовтня. – 1982. – 12 черв.
- ◆ Горбатюк В. **Незгасна душа Романа Юзви** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2007. – 15 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Обласний літературний музей** / В.Горбатюк // Пульс. – 2012. – 5 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **Письменник, журналіст – Петро Маліш** : до 65-річчя з дня народження / В.Горбатюк // Календар знаменних і пам’ятних дат Хмельниччини на 2018 рік. – Хмельницький, 2017. – С. 85-87.
- ◆ Горбатюк В. **Поважна позиція в українській літературі** : про творчість О.Смотрича / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2007. – 20 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Подільські дороги письменника** : Олександр Деко – лауреат літерат. премії ім. В.Булаєнка / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2003. – 3 лип.

- ◆ Горбатюк В. **Поет, якого не було в літературі** : [М.Матвіїв – поет, який народився в с. Коржівці Деражнянського району] / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2008. – 15 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Поміж молитов і псалмів** : про вірш М.Федунця “Кроки” / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 8 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Вступне слово до оповідання В.Левицького “Гафтанюк співає”** / В.Горбатюк // Корчагінець. – 1989. – 12 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **“Свята криничка” у Слобідці-Шелехівській** / В.Горбатюк // Слово Просвіти. – 2018. – 26 лип.-1 серп. – С. 14.
- ◆ Горбатюк В. **Слово повертається на Батьківщину** : [наш земляк, поет Степан Риндик] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2011. – 16 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Сонячна квітка Поділля** : [поетеса Н.Кащук] / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2012. – 8 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Спалили живцем** : подільськими шляхами Володимира Свідзинського / В.Горбатюк // Колесо. – 2004. – 18 берез.
- ◆ Горбатюк В. **Стежками й дорогами Григорія Костюка** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2011. – 29 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **“Стоїть гора високая...”** : до 185-річчя Л.Глібова / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2012. – 15 берез.
- ◆ Горбатюк В. **“Стривожені зорі” в небі України** : поет Ярема Байрак / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2008. – 19 серп.
- ◆ Горбатюк В. **Сусідка з Ельгену, або Два листи з недомовками** : до 125-ліття М.Годованця / В.Горбатюк // Південний Буг. – Хмельницький, 2018. – № 2. – С. 146-148.
- ◆ Горбатюк В. **“Там, на рідній межі...”** : на Хмельниччині відбулися заходи, присвячені 125-річному ювілеєві В.Свідзинського / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2010. – 11 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Творець “Емалі”** : [поет, драматург М.Чирський] / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 20 груд.
- ◆ Горбатюк В. **Тернистим шляхом** : до 110-ї річниці Тодося Осьмачки / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2005. – 17 трав.
- ◆ Горбатюк В. **Уроки Дмитра Прилюка** : до 90-річного ювілею / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2008. – 25 листоп.
- ◆ Горбатюк В. **Хмельниччина** : [новини літерат. життя краю] / В.Горбатюк // Літературна Україна. – 2010. – 7 жовт.

- ◆ Горбатюк В. **Шляхами Леоніда Глібова** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2002. – 17 жовт.
- ◆ Горбатюк В. **“Щиро ваш Павло Загребельний”** / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2009. – 8 груд.
- ◆ Горбатюк В. **“Я буду йти на вогонь і кров!”** : [письменниця, поетеса, лікар, волонтерка АТО Оксана Романів] / В.Горбатюк // Проскурів. – 2015. – 5 лют. – С. 15.
- ◆ Горбатюк В. **Якраз він, Чирський**: драматург, поет з Кам’янця-Подільського / В.Горбатюк // Подільські вісті. – 2007. – 20 берез.

МАТЕРІАЛИ ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ В.ГОРБАТЮКА

- ◆ **Василь Горбатюк – новий лауреат обласної премії з публіцистики ім. Дмитра Прилюка**// Проскурів. – 2016. – 19 трав. – С. 14.
- ◆ **Василь Горбатюк** : прозаїк // Літератори Хмельниччини : довідник обл. організації Спілки письменників України. – Хмельницький, 1997. – С. 13.
- ◆ **Василю Горбатюку – 60!** // Подільські вісті. – 2016. – 6 січ.
- ◆ Гладун Д. **Василь Горбатюк: “Сподіваюся, наші люди ще потягнуться до правди історії рідного народу”** / Д.Гладун // Проскурів. – 2010. – 26 серп.
- ◆ **Гнатишко Л. Це ж треба... народитись у новоріччя** / Л.Гнатишко // Подільський кур’єр. – 2006. – 5-11 січ.
- ◆ **Горбатюк Василь Іванович** // Члени Національної спілки письменників України : Хмельницька область : біобібліогр. довідник. – Хмельницький, 2019. – С. 45-48.
- ◆ **Грищук Б. Сходження тривалістю у двадцять літ** : [про книгу В.Горбатюка “Кручі”] / Б.Грищук // Проскурів. – 2008. – 13 берез.
- ◆ **Дігай Т. А що сказав би Гамлет?** : [про книгу В.Горбатюка “Птиці над нами”] / Т.Дігай // Проскурів. – 2018. – 22 берез. – С. 15.
- ◆ **Демків Б. Василь Горбатюк: “Женишковецьке молодіжне підпілля – це унікальний приклад протистояння комуністичній системі...”** / Б.Демків // Проскурів. – 2017. – 22 верес. – С. 15.
- ◆ **Дмитрик В. Василь Горбатюк – лауреат премії імені Дмитра Прилюка** / В.Дмитрик // Подільські вісті. – 2016. – 26 трав.

- ◆ Красуцький М. **Його світ добра і правди** : В.Горбатюку – 50 / М.Красуцький // Подільські вісті. – 2006. – 1 січ.
- ◆ Кульбовський М. **По лезу бритви** : [про документ. роман В.Горбатюка “Ще настане ваша пора”] / М.Кульбовський // Проскурів. – 2013. – 14 берез.
- ◆ Маліш П. **“Коронація слова” та “Благовіст”** / П.Маліш // Подільські вісті. – 2017. – 29 черв.
- ◆ Маліш П. **Теплі історії оповідача Горбатюка** : [про нову книгу В.Горбатюка “Кринична вода”] / П.Маліш // Подільські вісті. – 2017. – 14 листоп.
- ◆ Мачківський М. **Безголов’я – символ часу** : [про книгу В.Горбатюка “Безголов’я”] / М.Мачківський // Літературна Україна. – 2010. – 22 квіт.
- ◆ Мачківський М. **Ще не вечір...** : письменнику В.Горбатюку – 55! / М.Мачківський // Подільські вісті. – 2011. – 6 січ.
- ◆ Олійник В. **Творець прибужанської саги** : В.Горбатюку – 55 / В.Олійник // Проскурів. – 2011. – 20 січ.
- ◆ **Плекати яскраві індивідуальності** // Літературна Україна. – 1984. – 9 серп.
- ◆ **Про творчість Василя Горбатюка** // Літературна Хмельниччина ХХ століття : хрестоматія. – Хмельницький, 2005. – С. 538-539.
- ◆ Салій І. **Що віщують “Птиці над нами” Василя Горбатюка** : [побачила світ нова книга В.Горбатюка “Птиці над нами”] / І.Салій // Проскурів. – 2016. – 21 квіт. – С. 15.
- ◆ Синьогірний П. **“Нема хліба і сала – та власть настала”** : слово про голодомор на Поділлі / П.Синьогірний // Високий замок. – 2003. – 20 лют.
- ◆ Сімашова А. **Висока планка подільської літератури** : [інтерв’ю з письменником В.Горбатюком] / А.Сімашова // Проскурів. – 2011. – 21 лип.
- ◆ Теленько Б. **До літературного портрета Василя Горбатюка** / Б.Теленько // Проскурів. – 2015. – 30 груд. – С. 15.
- ◆ Теленько Б. **Невтомна стежа Василя Горбатюка** / Б.Теленько // Літературна Україна. – 2016. – 21 січ. – С. 7.
- ◆ Фарина І. **Знайти найцінніше у течії думки** : [про книгу В.Горбатюка “Птиці над нами”] / І.Фарина // Подільські вісті. – 2016. – 18 жовт.

◆ Шевченко В. **Де ж починається Гольфстрім?** / В.Шевченко // Запорізька правда. – 2005. – 8 листоп.

◆ Шевчук М. **Василь Горбатюк – лауреат “Благовісту”** / М.Шевчук // Проскурів. – 2017. – 20 лип. – С. 15.

* * *

– **Горбатюк Василь Іванович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія.
– Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%82%D1%8E%D0%BA_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (дата звернення 9.12.2020 р.). – Назва з екрана.

– **Горбатюк Василь Іванович** [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – Режим доступу:
http://esu.com.ua/search_articles.php?id=31021 (дата звернення 9.12.2020 р.). – Назва з екрана.

– **Горбатюк Василь Іванович. Біографія** [Електронний ресурс] // Українська літературна газета. – Режим доступу:
<https://litgazeta.com.ua/biografiya-korotko/gorbatuk-vasil-ivanovich-biografia/> (дата звернення 9.12.2020 р.). – Назва з екрана.

– **Горбатюк Василь Іванович. Біографія** [Електронний ресурс] // УкрЛіб. – Режим доступу:
<https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=14845> (дата звернення 9.12.2020 р.). – Назва з екрана.

– **Горбатюк Василь** [Електронний ресурс] // Публічна бібліотека імені Лесі Українки міста Києва. – Режим доступу:
<http://lucl.kiev.ua/index.php/pro-biblioteku-3/avtohraf/2580-horbatiuk-vasyl> (дата звернення 9.12.2020 р.). – Назва з екрана.

– **Горбатюк Василь Іванович** [Електронний ресурс] // Хмельницька обласна організація Національної спілки письменників України. – Режим доступу:
https://m.facebook.com/permalink.php?story_fbid=518488595199364&id=518477628533794 (дата звернення 9.12.2020 р.). – Назва з екрана.

Зустріч з дітьми в обласному літературному музеї.

Засідання молодіжної літературної студії.

***З читачами та колективом Хмельницької обласної бібліотеки
для дітей імені Т.Г.Шевченка.***